

Møte torsdag den 24. november 2016 kl. 10

President: Olemic Thommessen

Dagsorden (nr. 21):

1. Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentant Rasmus Hansson om å utrede muligheten for innføring av en klimabelønning (karbonavgift til fordeling) i Norge (Innst. 34 S (2016–2017), jf. Dokument 8:101 S (2015–2016))
2. Innstilling fra finanskomiteen om Lov om folkeregistrering (folkeregisterloven) (Innst. 65 L (2016–2017), jf. Prop. 164 L (2015–2016))
3. Interpellasjon fra representanten Jan Bøhler til justis- og beredskapsministeren:
«Store organiserte kriminelle nettverk står bak menneskesmugling som de, ifølge Europol i 2015, tjente 40–60 mrd. kroner på. De utnytter på kynisk vis menneskers nød til å presse dem til å betale alt de eier for smuglingen, eller til å utføre tvangsarbeid når de kommer fram. Ofte utsettes deres ofre for mishandling, overgrep, kidnapping og livsfare på ferden gjennom ørken eller seilas i skrøpelige fartøyer hvor tusenvis har druknet. Smuglerne saboterer også asylbehandlingen ved å få flyktninger til å kvitte seg med ID-papirer og brenne bort fingeravtrykk før ankomst. Europol utfordrer landene til å drive en mer aktiv innsats for å avsløre menneskesmuglernetverkene. I Norge sa førstestatsadvokat Jan Glent i fjor at menneskesmugling ikke er blitt høyt prioritert av norsk politi, og få eller ingen bakmenn og nettverk er tatt og dømt. Hvordan vil statsråden sørge for at Norges innsats blir styrket og utviklet framover?»
4. Referat

Presidenten: Det foreligger to permisjonssøknader:

- fra representanten Fredric Holen *Björdal* om foreldrepermisjon i tiden fra og med 28. november til og med 18. desember
 - fra representanten Trond Giske om foreldrepermisjon i tiden fra og med 29. november til og med 16. desember
- Disse søknader foreslås behandlet straks og innvilget. – Det anses vedtatt.

Fra andre vararepresentant for Sør-Trøndelag fylke, Gunn Elin *Flakne*, foreligger søknad om fritak for å møte i Stortinget under representanten Eva Kristin *Hansens* permisjon, på grunn av sykdom.

Etter forslag fra presidenten ble enstemmig besluttet:

1. Søknaden behandles straks og innvilges.
2. Følgende vararepresentanter innkalles for å møte i permisjonstiden:
For Møre og Romsdal fylke: Tove-Lise *Torve*
29. november–17. desember
For Sør-Trøndelag fylke: Ferhat *Güven* 29. november–16. desember

Presidenten: Representanten Iselin Nybø vil fremsette et representantforslag.

Iselin Nybø (V) [10:01:15]: På vegne av representantene Trine Skei Grande, Pål Farstad og meg selv vil jeg sette fram et forslag om å utvide virkeområdet for folkehøyskoleloven til også å gjelde på Svalbard.

Presidenten: Representanten Rasmus Hansson vil fremsette et representantforslag.

Rasmus Hansson (MDG) [10:01:45]: På vegne av Miljøpartiet De Grønne vil jeg sette fram et forslag om kunnskapsbasert og bærekraftig bruk av biodrivstoff.

Presidenten: Forslagene vil bli behandlet på reglementsmessig måte.

Sak nr. 1 [10:02:03]

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentant Rasmus Hansson om å utrede muligheten for innføring av en klimabelønning (karbonavgift til fordeling) i Norge (Innst. 34 S (2016–2017), jf. Dokument 8:101 S (2015–2016))

Presidenten: Etter ønske fra energi- og miljøkomiteen vil presidenten foreslå at taletiden begrenses til 5 minutter til hver partigruppe og 5 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil presidenten foreslå at det – innenfor den fordelte taletid – blir gitt anledning til inntil seks replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Rigmor Andersen Eide (KrF) [10:03:06] (ordfører for saken): Endringene i klimaet som følge av utslipp av CO₂, er vår generasjons største utfordring – en utfordring som vi har arvet etter de siste generasjonene før oss, og som vår generasjon har gjort verre. Det er også en utfordring vi må løse for de generasjonene som kommer etter oss. Og vi har liten tid hvis vi skal klare å løse dette innenfor togradersmålet.

Jeg vil gi Miljøpartiet De Grønne honnør for at de tør å tenke nytt om hvordan vi kan endre adferd gjennom skattlegging og belønning, for det er ikke tvil om at vi må endre adferd hvis vi skal klare å få ned utslippene av klimagasser. Kristelig Folkeparti er enig i at CO₂-avgiftene må økes for å få flere til å velge klimavennlige alternativ. Samtidig er det ikke nok bare å slutte med noe, det må også være miljøvennlige alternativer til stede. I mange tilfeller koster dette penger, og det er nødvendig med offentlige investeringer.

Forslaget er et alternativ til tradisjonell tenkning rundt CO₂-avgift ved å innføre en såkalt karbonavgift til fordeling. En slik modell innebærer at bruk av fossil energi pålegges en progressiv avgift over tid. Midlene som kommer inn, vil i sin helhet fordeles likt mellom innbyggerne. Dette vil kunne bidra til å motivere folket til å delta direkte i klimavennlig adferd. Det vil derfor lønne seg å innrette seg miljøvennlig, mens det motsatte vil koste.

Det er ikke tradisjon i det norske skatte- og avgiftssystemet at provenyet fra en avgift betales direkte tilbake til

skattebetalerne. Denne modellen representerer i så måte en radikal endring. Kristelig Folkeparti mener det må ligge varsomhet til grunn for innføring av noe som kan bidra til en oppstyking av skatte- og avgiftssystemet og fremme kamp mellom særinteresser. På lengre sikt kan en konsekvens av dette være svekket oppslutning rundt et helhetlig skatte- og avgiftssystem og gjøre det vanskeligere å finansiere viktige samfunnsgrøder.

Det er ikke tvil om at det er viktig å tenke nytt rundt avgifter for å klare å redusere utslippene av klimagasser. Men det er også viktig å bruke positive virkemidler som gir mennesker alternativer. Dette er ikke gratis, og det krever ofte store investeringer. Derfor kan denne modellen også gjøre det vanskeligere å finansiere viktige satsinger som er nødvendig for å klare overgangen til et lavutslipps-samfunn.

Kristelig Folkeparti kan derfor ikke støtte forslaget, selv om vi mener det er en viktig diskusjon som reises om CO₂-avgifter og belønning for klimavennlige valg.

Jeg tar opp det forslaget som Kristelig Folkeparti står sammen med andre om.

Presidenten: Representanten Rigmor Andersen Eide har tatt opp det forslaget hun refererte til.

Audun Otterstad (A) [10:06:44]: Det er en spesiell og alvorlig tid for klimaet, for etter åtte år med Obama-administrasjonen, hvor USA har vært med på å ta en ledende internasjonal rolle, kan man vel forsiktig si at det er spennende å se hvilken rolle den nye administrasjonen i Det hvite hus vil innta i internasjonale klimaforhandlinger og på den internasjonale dagsordenen.

Først vil jeg starte med å si tusen takk til forslagsstilleren, som løfter dette interessante og spennende forslaget om karbonpris til fordeling. Jeg vil skryte av saksordføreren, som har sydd sammen dette på godt vis – det er godt arbeid. I Norge har vi karbonpris på over 80 pst. av de norske utslippene allerede i dag. Dette er en modell som er løftet internasjonalt også fordi de aller fleste land og aller fleste steder ikke har en pris på karbon og på rene utslipp. Det vises ofte til British Columbia, der bl.a. finansministeren har vært på studietur sammen med lederen i Venstre.

Jeg synes det blir enda mer interessant, hvis målet er å kutte utslipp – hvis vi ikke skal forelske oss i virkemidler – å se til land som Sverige, Danmark og Tyskland, som har gått fram sektorvis, skritt for skritt, og sett på hvordan man kan kutte utslipp. Arbeiderpartiet tror ikke på en flat KAF-modell på alle sektorer. Til det er sektorene for spesielle. Det er ulike behov i landbruket, det er ulike tiltak i transportsektoren, det er ulike tiltak som skal til i bygg- og anleggssektoren – for å ta dem i ikke-kvotepliktig sektor. I tillegg har man kvotepliktig sektor.

Det som er interessant, er å se på hvordan man skal ta inn avgifter og hva virker mest for å redusere klimagassutslipp. Det har vist seg gjennom beregninger gjort i forbindelse med statsbudsjettet, at avgifter alene kanskje ikke er nok til å få ned klimagassutslipp. Man trenger også å ha en del påbud og en del forbud i verste fall, bl.a. med innskrenkning til kollektivt istedenfor rene bilfelt, for å ta et eksempel fra transportsektoren. Da brukes ofte KAF som et eksempel på synliggjøring av hva pengene går til, at man får dem rett tilbake for å ta klimavennlige valg – en

begrunnelse når skattemoralen er lav. Men i Norge er heldigvis skattemoralen høy, fordi vi har vært gode til å synliggjøre hva vi bruker fellesskapets midler på. Det har vært en høy tillit mellom befolkning og politikere – vi har korte avstander og et land med små forskjeller, noe vi må bevare. Derfor kommer Arbeiderpartiet ikke til å støtte disse forslagene i dag, selv om vi har utredninger av et CO₂-fond i vårt alternative budsjett etter modell fra NO_x-fondet for næringslivet. Men det er ikke vanlig politikk for oss å ta slike budsjettsaker i et Dokument 8-forslag.

Det er også et tankekors at vi skal begynne å utrede en ganske omfattende KAF-modell, nå som det er 13 år og 1 måned igjen til vi skal nå 2030-målene. Hvis man skal utrede en så omfattende modell som mye av dette forslaget legger opp til nå, kommer det til å være nok et påskudd for å utsette kuttene i klimagassutslippene. Derfor har vi i Arbeiderpartiets alternative statsbudsjett tatt sektor for sektor og synliggjort hvordan vi ønsker å kutte 10,8 mill. tonn for å ta våre forpliktelser.

En annen spennende tanke, hvis man skal tillate seg å tenke litt høyt, er hva bl.a. Sverige gjør innenfor kvotemarkedet, der man kjøper opp kvoter i EU og sletter dem for å bidra til en høyere kvotepris i EUs kvotemarked – også for å påvirke kvotepliktig sektor, for man må ha tiltak i begge disse sektorene og innenfor alle de spesifikke. Og her er det nok en gang verdt å minne om at vi ikke må forelske oss i virkemiddelet, men i målet, som er å kutte klimagassutslipp.

Torhild Aarbergbotten (H) [10:11:58]: Denne høsten har vært preget av diskusjoner om klima- og miljøavgifter – i så måte passer det godt at vi skal diskutere forslaget om en ny karbonavgift her i dag.

La meg understreke helt innledningsvis at selv om jeg mener at akkurat denne avgiften er lite treffsikker, er det bred enighet om noen viktige prinsipper i klimapolitikken, nemlig at prinsippet om at forurensere betaler, skal ligge til grunn – at vi skal prise det som skaper utslipp, og belønne miljøvennlig atferd.

Problemet med dette forslaget fra Miljøpartiet De Grønne er at det nettopp ikke oppfyller disse kriteriene godt nok, samtidig som det representerer et klart brudd med etablerte prinsipper i det norske skattesystemet.

Forslaget om en karbonavgift kan virke forlokkende enkelt, men det er ikke alltid slik at det enkle er det beste. For det første kan man få inntrykk av at Norge er bakpå i å bruke avgiftspolitikken i miljøets tjeneste, særlig når dette forslaget framstilles som noe nærmest revolusjonerende nytt. Realiteten er at vi i Norge har en svært effektiv avgiftspolitikk og var pionerer i verdenssammenheng med avgift på CO₂. I motsetning til svært mange andre land vi vanligvis sammenligner oss med, har Norge altså avgifter på f.eks. drivstoff. Vi har også til dels betydelige avgifter på andre utslipp fra eksempelvis petroleumsnæringen og industrien for øvrig. Et vesentlig problem ved avgiften er at den også kan få en betydelig distrikts- og sosial slagside, som innebærer at den også rammer mange som ikke har et alternativ til det som ilegges avgift.

Det er ikke overraskende at Miljøpartiet De Grønne fremmer forslag om nye avgifter og høster støtte til dette fra bl.a. Sosialistisk Venstreparti. Det er etter hvert et klart mønster der vi ser at det er regjeringen som fremmer forslag som spiller på lag med innbyggere og næringsliv for

å få klimagassutslippene ned, og et MDG som vil bruke pisk og ikke gulrøtter. Jeg oppfatter ikke at hovedutfordringen er at nordmenn ikke ønsker å gjøre miljøvennlige valg. Tvert imot ser vi at vi ligger langt framme på en rekke områder, som f.eks. den svært høye andelen elbiler. Pris og penger er selvsagt viktig, men vi ser også på kollektivtrafikken at det som betyr mest for valget mellom bil og bane, ikke nødvendigvis er billettprisen. Det er nemlig kvaliteten på kollektivtilbudet, det vil si rutefrekvens og punktlighet, som er viktigst for de reisende. Teknologiutvikling og tilbud av miljøvennlige alternativ er altså like viktig som skatter og avgifter.

Det største problemet er kanskje likevel at forslaget om en slik karbonavgift som skal betales tilbake til folk, er et brudd med prinsippene i norsk skattepolitikk. Vi har ingen tradisjon i Norge for at inntektene fra en avgift betales direkte tilbake til skattebetalerne. Jeg er glad for at et bredt flertall vil være forsiktig med innføring av noe som kan bidra til en oppstykkning av skatte- og avgiftssystemet, og som også kan fremme kamp mellom særinteresser. Det er en reell fare for at en slik type avgift svekker oppslutningen om skatte- og avgiftssystemet som helhet og dermed ender med å gjøre det vanskeligere å finansiere viktige satsinger som er nødvendig for å klare overgangen til lavutslippssamfunnet.

Jeg synes det er viktig stadig å tenke nytt i klimapolitikken, men noen forslag behøver nok å modnes og bearbejdes før det eventuelt blir praktisk politikk – og det er denne saken et godt eksempel på.

Marit Arnstad (Sp) [10:16:12]: Den saken vi behandler i dag, er ett av flere eksempler på at vi kommer til å få mange debatter i tida framover om hvilke virkemidler som er fornuftig å ta i bruk når det gjelder oppfyllingen av klimaavtalen. En stor andel av norsk industri og næringsliv er omfattet av kvotepliktig sektor, mens transportsektoren kanskje er den viktigste sektoren som er utenfor kvotepliktig sektor, og derfor også blir omfattet av stor interesse når det gjelder spørsmålet om tiltak for å redusere utslipp. Slik sett føyer dette forslaget seg inn som et ledd i flere andre forslag som vi har diskutert, og sikkert også kommer til å diskutere i tida framover. Jeg synes det er positivt at en får den typen debatter i Stortinget, sjøl om ikke alle kommer til å få flertall, og Senterpartiet kommer heller ikke til å stille seg bak det forslaget som i dag er framlagt.

Når det gjelder spørsmålet om transportsektoren, som er den store sektoren utenfor kvotepliktig sektor der det må kuttes i utslippene, er Senterpartiet av den oppfatning at en må utvise klokskap med hensyn til hvilke tiltak som faktisk virker. Innstillingen går igjennom en del av synspunktene knyttet til det. Derfor er det gledelig at flere av partiene ønsker at vi i dag skal si at det er aktuelt å innføre et CO₂-fond der inntektene brukes til å redusere CO₂-utslippene fra tungtransporten. Det tror jeg er et veldig viktig tiltak, et veldig positivt tiltak som det er verdt å arbeide videre med, og som jeg håper at flere partier etter hvert kommer til å slutte opp om. Tungtransporten står for en stor andel av utslippene fra transportsektoren, og det å gi dem det nødvendige drivet, den nødvendige muligheten til omstilling, har vært et svært viktig tiltak når det gjelder å redusere klimagassutslipp i transportsektoren.

Et annet spørsmål som kommer opp, er spørsmålet om økt innblanding av biodrivstoff. Jeg tror også der at Norge har mye å hente. Finland ligger langt foran oss. Vi har i dag en innblanding på 5–7 pst., men det er klart at det å komme oppimot 20 pst. innblanding av biodrivstoff hadde vært et veldig viktig tiltak både for transportsektoren og for å bruke skogen som en mulighet til aktivt å bidra i klimapolitikken for å redusere klimagassutslipp. Et slikt tiltak gir ikke noen trippleffekt, men iallfall en dobbelteffekt.

Dette er også, som andre talsmenn har vært inne på, et spørsmål om kollektivsatsing og andre tiltak innenfor transportsektoren. Det Senterpartiet ikke synes er en veldig god idé, er de generelle økningene i drivstoffavgiftene, slik de er foreslått i statsbudsjettet for 2017. Det er nemlig tiltak som ikke har noen klimaeffekt, nærmest ingen – kanskje 0,01 pst – og det sier også transportforskerne. Da synes vi at bruken av drivstoffavgiften på en slik måte er å svekke legitimiteten til hele klimapolitikken.

Det er vi også bekymret for når det gjelder dette forslaget, som er fremmet fra Miljøpartiet De Grønne. Det gjelder både det faktum at det har en slagside knyttet til distriktspolitikk, der de som ikke har alternativ og har lange avstander, vil kunne komme dårligere ut enn personer bodd i byer og sentrale strøk, og det faktum at man har ingen tradisjon i det norske skattesystemet for å betale tilbake et proveny fra en avgift direkte til skattebetalerne. Senterpartiet ser ikke det som et fornuftig virkemiddel i klimapolitikken framover.

Jeg tror det er en fornuftig debatt. Dette er ikke et forslag som kan oppnå Senterpartiets støtte, men jeg tror at vi i tida framover står overfor – og kanskje står vi også midt oppe i det, for den sakens skyld – en diskusjon om hvilke andre forslag som er fornuftige å innføre og bruke, og hvilke vi absolutt ikke bør bruke, fordi de i bunn og grunn kan svekke legitimiteten til den framtidige klimapolitikken. Det er svært viktig, for klimapolitikken skal ikke bare ha legitimitet hos noen partier i Stortinget. Den skal ikke bare ha legitimitet hos noen få i den norske befolkning. Den skal ikke bare ha legitimitet hos dem som har ti minutter gange til jobben. For å lykkes med klimapolitikken må den ha legitimitet hos det store flertallet i den norske befolkningen. Derfor er valget av virkemiddel svært avgjørende.

Ola Elvestuen (V) [10:21:23] (komiteens leder): Venstre er helt enig i at klimapolitikken må ha legitimitet, men legitimitet får den først og fremst gjennom at den gjennomføres, og at den gir effekt. En liten kommentar til siste innlegg: En kan ikke måle effekten av drivstoffavgiftsendringer år for år. Da vil den aldri bli stor nok, og da vil endringen også bli for stor. Dette må ses i sammenheng – over et lengre tidsrom – med hvordan vi skal nå de målsettingene vi setter oss, enten det er mot 2020, 2025 eller 2030. Da er det ikke noen tvil om at også avgifter på fossilt drivstoff er én del av den løsningen – ikke nødvendigvis ved at de settes så høyt som mulig, men ved at de settes på et nivå som gjør at alternativene er konkurransedyktige, for det er konkurransedyktigheten og det å drive fram alternativene som er det avgjørende.

Så til selve forslaget fra Miljøpartiet De Grønne: Det som er veldig bra med dette forslaget, er at en ser på en helhet med miljøavgifter, der avgiftene ikke bare brukes for å øke offentlige utgifter, men de ses i sammenheng med at en også skal ha en utgiftsside, og at helheten i forslaget

skal lønne seg. Det skal lønne seg for befolkningen, samtidig som det har en miljøeffekt.

Venstre er kritiske fordi vi mener at forslaget er for snevert og for lite målrettet. Hvis en henter inn avgifter og bare fordeler dette flatt til den enkelte innbygger, kommer vi ikke til å nå de målsettingene som vi trenger. Vi er ikke fremmed for at en også fordeler det til den enkelte innbygger. I Venstres alternative statsbudsjett gjennom de siste årene har vi fulgt opp med skatteletter, bl.a. bunnfradraget, sånn at det treffer den enkelte innbygger. Men i tillegg må vi – som de gjør i Britisk Columbia – bruke avgiftene for å skape lettelse, for å få et nytt og grønnere næringsliv. Så det å ha lettelse også for næringslivet må være en viktig del av helheten.

Vi må også bruke inntektene våre for å få til endringene, enten det er å få opp et distribusjonsnett, målrette det inn mot Enova, målrette det mot ideer for et CO₂-fond, eller andre støttetiltak for å få til en endring. På lokalt nivå har vi i høyeste grad denne helheten omkring f.eks. Oslopakke 3 og de bompengefinansierte ordningene vi har i de store byene, hvor inntekten nettopp brukes både for å holde prisene nede i det lokale kollektivnettet og for å bygge opp alternativene: sykkelveier, tilrettelegging for gående og et fungerende kollektivnett.

Vi kommer ikke til å støtte dette forslaget som det er lagt fram. Men vi er helt enig i at en må se på helheten – som har vært Venstres politikk gjennom mange år – og at en må ha avgiftsøkninger, men at de må gis tilbake, krone for krone, ved lettelse for næringslivet og enkeltpersoner, men på en sånn måte at det bidrar til både en grønn næringsutvikling og det grønne skiftet, som vi trenger. For å få til det grønne skiftet trenger en avgiftsøkninger, støtteordninger inn mot alternativene og lettelse for å få til en forståelse og en næringsutvikling som er nødvendig.

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [10:25:32]: Det er veldig spesielt at eit forslag om å greie ut ei ordning med karbonavgift til fordeling, eller klimapåskjøning, ikkje får fleirtal her i dag. I ei tid da regjeringa og støttepartia heilt openbert famlar i blinde etter kva dei skal gjere for å kutte klimagassutslepp, burde fleire parti vere opne for nye innovasjonar, ikkje berre blankt avvise dei. Men det er vel nok ein gong eit eksempel på at regjeringa ikkje har ein plan for å kutte klimagassutsleppa i Noreg, og berre skreiv inn i regjeringserklæringa at dei skulle forsterke klimaforliket for å få Venstre til å støtte klimafornektarane frå Framstegspartiet i regjering.

Konsekvensen ser vi i SSBs presentasjon av klimagassutsleppa for 2015. Eg siterer: «Etter en mangeårig trend med reduksjon i utslipp av klimagasser, økte utslippene i 2015 med i underkant av 0,8 millioner tonn CO₂-ekvivalenter sammenlignet med 2014.»

Venstre har god grunn til å føle seg lurt, men vi i SV fortalde dei altså før valet at det å setje klimafornektarar til å styre klimapolitikken er omtrent som å setje fiskejaksarar til å hindre overfiske. Så lenge Venstre og Kristeleg Folkeparti meiner det er viktigare å ha klimafornektarar i regjering enn å sørgje for reduserte klimagassutslepp, har partia spelt ut rolla si som miljøparti i norsk politikk.

Manglande norsk klimapolitikk står i grell kontrast til kva som blei diskutert på klimakonferansen i Marrakech i førre veke. Der var hovuddebatten om kva land gjer for å kutte CO₂-utslepp før 2020. I Noreg aukar utsleppa i sta-

den for. Det seier alt om kor mislykka regjeringas klimapolitikk er. SV støttar ei utgreiing av karbonavgift til fordeling, inspirert av James Hansens forslag i USA, fordi vi meiner alle nye grep for å få til klimakutt bør prøvast ut. Ei klimaavgift brukt målretta til generell fordeling, til målretta kontantoverføringar som barnetrygd eller innføring av varige velferdsordningar som gratis tannhelse, vil kunne gi større oppslutning om jobben med å auke CO₂-avgiftene opp mot 1 500 kr tonnet slik at utsleppa går mot null og bidrar til utjamning av forskjellar.

Øyremerking av miljøavgifter gir større oppslutning. Rushtidsavgift til sykkelvegar, vegar og kollektivtrafikk har brei oppslutning. Panteordninga, både bransjevis på kvitevarer og på flasker, er grunnfesta i befolkninga, og SV meiner vi bør utvide denne tenkinga til også å gjelde småbåtar for å løyse eit stort avfallsproblem. NO_x-fondet, der næringslivet betaler inn til eit fond styrt av næringslivet for å redusere like mykje av NO_x-utsleppa som ei NO_x-avgift ville gjort, har òg vore ein suksess.

Difor er det bra at SV-forslaget om å opprette CO₂-fond for transportnæringa basert på prinsippa frå NO_x-fondet får stadig større og breiare oppslutning. SV fremja forslaget i 2015, så kom NHO og LO på banen og støtta forslaget. Likevel fekk forslaget berre støtte av Miljøpartiet Dei Grøne da saka blei behandla i vår. No har Kristeleg Folkeparti og Senterpartiet slutta seg til, og sidan innstillinga blei klar, har også Arbeidarpartiet varsla at dei er for. No er det med andre ord berre Venstre og klimafornektarane i regjeringa som står i vegen for forslaget. Det er synd, for vi har i Noreg lang tradisjon for å inngå forplikande avtalar om utleppskutt av både CO₂ og NO_x som industrien har halde.

Men, som eg har sagt tidlegare: Regjeringa og støttepartia lét alle sjansar til å kutte CO₂-utslepp gå frå seg, og konklusjonen er deretter: Utsleppa aukar. Heldigvis er det under eitt år til valet.

Rasmus Hansson (MDG) [10:29:51]: Debatten om dette forslaget er en glitrende illustrasjon på hvorfor Norge sammen med Bulgaria er de eneste landene i Europa som ikke har kuttet klimagassutslippene sine. Forslaget går ut på å utrede muligheten for å innføre en klimabelønningsordning i Norge. Alle partier understreker bakgrunnen for det. Gravalvorlig får vi høre om klimatrusselens store betydning for Norge og framtida, om det som skjer i USA osv. Og alle vet at de regjeringsforhandlingene som pågår nå, handler om tiltak som ikke vil oppfylle klimaforliket og ikke vil kutte utslippene mye.

Arbeiderpartiet har samtidig bidratt med å legge fram et budsjett som i praksis gjør lite, og hvor det ikke snakkes om oljevirkksomheten i det hele tatt. Derfor har også flertallet fullstendig rett når de påpeker at det er et sterkt behov for nytenking og for å kutte utslipp raskt. Etter at flertallet har slått fast det, slår flertallet fast at det å utrede muligheten for å ta i bruk en nytenkende modell vil de ikke ha noe av. Dette er altså en modell som har nettopp som karakteristika å kutte utslipp raskt og være nytenkende. Men da ramser Arbeiderpartiet opp en rekke tiltak som de heller vil utprøve, som har ligget på bordet i 10 eller 20 år, og som de så langt ikke har prøvd. Høyre har lest forslaget så dårlig at representanten Aarbergsbotten sier det ikke inneholder gulrot. Men det er et forslag som går ut på å dele ut alle pengene tilbake til norske borgere. Venstre har lagt

fram et veldig liknende forslag i regjeringsforhandlingene, et forslag som f.eks. ikke treffer dem som ikke er i arbeid, som ikke belønner studenter som har reisekostnader – de vil ikke være med på det. Og Senterpartiet som gjerne vil ha utslippskutt, men alltid er mot alt som innebærer avgifter, henger seg opp i at dette kan ha distriktsmessige problemer og ser bort fra – i likhet med alle de andre partiene – at dette er et forslag som vil være en del av en pakke som innebærer en rekke tiltak, bl.a. de tiltakene Miljøpartiet De Grønne har lagt fram om å styrke tilgangen og muligheten for elbilbruk i områder utenfor byene med dårlig kollektivtransport. Men dette vil vi altså ikke ha, og kronargumentet er at det strider med tradisjonene for norsk skatte- og avgiftspolitik. Det er helt riktig, det er derfor forslaget er fremmet. Det er på tide igjen å minne om hva som er de viktigste tradisjonene i norsk klimapolitikk, og det er å ikke kutte utslipp og å bryte løfter til velgerne om og om igjen. Det er kanskje på tide å opptre litt mer frihetlig i forhold til tradisjoner enn det stortingsflertallet også i denne saken synes å være villig til – altså å se på et tiltak som kan gjøre det alle partier lover, men få partier hittil har vært villig til å gjennomføre.

Så er det bra at i hvert fall de fleste partiene utenfor regjeringen, men merkelig nok ikke Venstre, støtter forslaget om et CO₂-fond i transportnæringen. Det er en spesialvariant av karbonavgift til fordeling, så alle argumentene mot å utrede forslaget om karbonavgift til fordeling faller i grus når man i neste øyeblikk er enig i et forslag om å gi næringslivet avgiftspenger tilbake sånn at de kan løse klimaproblemer på egen hånd. Men la nå det være, her er det godt at mange er på parti med næringslivet og synd at regjeringen ikke er det.

Jeg synes det er hyggelig at folk roser forslagens nytting, og jeg håper at partiene på Stortinget kommer tilbake med litt mer frihetlige tanker om tiltak som faktisk kan kutte utslipp. Det har man ikke gjort hittil, dette var et forslag om å gjøre det. Det gjenstår å få flertall for det senere.

Jeg tar så opp forslagene vi har sammen med SV.

Presidenten: Da har representanten Rasmus Hansson tatt opp de forslagene han refererte til.

Statsråd Siv Jensen [10:35:23]: La meg bare innledningsvis si – siden flere har referert til forslag om CO₂-fond for næringslivet: Regjeringen har i nasjonalbudsjettet for 2017 signalisert at vi er positive til å vurdere et eventuelt forslag om dette, men at vi på det nåværende tidspunkt trenger å utrede nærmere både de økonomiske og de administrative konsekvensene av dette, bl.a. om det i det hele tatt er praktisk mulig å gi refusjon for transportører som ikke er avgiftspliktige. Det er helt sikkert tenkelig å komme rundt dette, men det kreves mye arbeid før et slikt forslag kan se dagens lys.

Nå diskuterer vi et forslag fra stortingsrepresentant Rasmus Hansson om å utrede hvordan en modell for klimabelønning, en karbonavgift til fordeling, best kan introduseres i Norge. Slik det beskrives i forslaget, består en karbonavgift til fordeling av to elementer: bruk av fossil energi ilegges CO₂-avgift, og provenyet fra CO₂-avgiften skal tilbakeføres til innbyggerne, slik at hver person får like mye.

I dag setter CO₂-avgiften en pris på utslipp av klimagassen CO₂ i tråd med prinsippet om at forurensere betaler.

Dette gir husholdninger og bedrifter incentiv til å redusere utslippene av denne klimagassen. Sammen med kvotesystemet er CO₂-avgiften vårt viktigste klimapolitiske virkemiddel.

Norge innførte CO₂-avgiften i 1991, som et av de første land i verden. Avgiften er trappet opp over tid, og i statsbudsjettet for 2017 foreslås det generelle avgiftsnivået i CO₂-avgiften satt til om lag 430 kr per tonn CO₂. Første del av representantforslaget, en CO₂-avgift på bruk av fossil energi, innebærer i realiteten en videreføring av eksisterende politikk. Det foreslås videre at CO₂-avgiften skal være progressiv over tid.

La meg minne om Grunnloven § 75 a som forutsetter at Stortinget skal «pålegge skatter, avgifter, toll og andre offentlige byrder, som dog ikke gjelder ut over 31. desember i det nærmest påfølgende år, med mindre de uttrykkelig fornyes av et nytt storting». Stortinget kan derfor ikke vedta en bindende flerårig opptrapping av CO₂-avgiften. Skal den økes over tid, må det skje gjennom årlige vedtak. Stortinget kan imidlertid indikere en retning på utviklingen av avgiftssatser fremover, slik Stortinget bl.a. har gjort for veibruksavgiften på LPG, som skal trappes opp frem mot 2025.

I forslaget er provenyet fra CO₂-avgiften forutsatt tilbakebetalt til innbyggerne, slik at hver person får like mye. Siden den enkeltes valg vil ha svært liten virkning på det samlede provenyet fra CO₂-avgiften, vil det ikke kunne påvirke størrelsen på overføringene som mottas. Selve tilbakeføringen vil dermed ikke gi noe bidrag til å redusere CO₂-utslippene, men være en ren inntektsoverføring fra staten til husholdningene, med uklare fordelingsvirkninger.

Finanspolitikken inneholder allerede betydelige omfordelinger. Skatte- og trykkesystemet bidrar til betydelig omfordeling fra personer med høy inntekt til personer med lav inntekt. En viktig omfordeling skjer også ved at det offentlige tilbyr universelle velferdsordninger som f.eks. gratis utdanning og helse. Det er heller ikke klart om en tilbakebetaling av provenyet fra CO₂-avgiften til innbyggerne, slik at hver person får like mye, vil bidra til mer eller mindre omfordeling av inntekt og forbruksmuligheter.

Regjeringen arbeider for å redusere det samlede skatte- og avgiftsnivået. Det gjør vi fordi vi vil gjøre det mer lønnsomt å starte nye bedrifter og skape nye jobber, og vi gjør det fordi når folk får mer frihet til å bestemme over større deler av egen inntekt, stimulerer det til å jobbe mer.

Økte miljøavgifter kan motsvares av lavere skatter og avgifter på andre områder. Det er grønn skatteveksling. Det virker unødig byråkratisk å opprette en egen modell for tilbakeføring av avgiftsinntektene.

Representantforslaget refererer også til klimamålene under Parisavtalen. Avtalen setter bl.a. opp et kollektivt utslippsmål om balanse mellom menneskeskapte utslipp og opptak av klimagasser i løpet av andre halvdel av dette århundret. Dette balansepunktet kan beskrives som klimanøytralitet. Norge har et mål om å bli klimanøytralt før dette. Vi er i dialog med EU om felles oppfyllelse av klimamålet for 2030.

En karbonavgift til fordeling er ikke et nytt virkemiddel, men en kombinasjon av den eksisterende CO₂-avgiften og virkemidler i fordelingspolitikken.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Rigmor Andersen Eide (KrF) [10:40:38]: Mye av forslaget til Miljøpartiet De Grønne handler om atferdsendring for å oppnå tilstrekkelige utslippskutt. Vi i Kristelig Folkeparti er opptatt av å tenke nytt omkring avgiftene for å redusere akkurat disse utslippene. Spørsmålet til finansministeren blir da: Hvilke nye tiltak mener statsråden er viktige og nødvendige for at vi som folk skal endre atferd med mål om å redusere klimautslipp?

Statsråd Siv Jensen [10:41:08]: Jeg er enig i at det er viktig å tenke igjennom hvilke tiltak vi kan iverksette som bidrar til å få klimautslippene ned over tid. Vi vet jo at to av de områdene vi kan gjøre mest på i Norge, og må gjøre mest på i Norge, er innenfor ikke-kvotepliktig sektor, altså transportsektoren og landbrukssektoren. Jeg tror jeg skal minne representanten om den enigheten som de fire samarbeidspartiene har inngått når det gjelder omlegging av engangsavgiften, som et eksempel. Det er altså et svært effektivt virkemiddel, som bidrar til positiv atferdsendring. Vi ser nå en kjemperask utskiftning av bilparken vår, som betyr at vi over tid oppnår en bilpark som er betydelig mindre forurensende enn tidligere. Andelen lav- og nullutslippsbiler øker i kjempetempo. Det er veldig bra, og det har vi gjort gjennom å endre innretningen på engangsavgiften slik at vi stimulerer til at flere har råd til raskere å kjøpe seg nye og miljøvennlige biler.

Rasmus Hansson (MDG) [10:42:19]: Finansministeren sa i sitt innlegg at regjeringen er positiv til å vurdere etablering av et CO₂-fond for transportnæringen. Det er veldig hyggelig. Og så sa finansministeren – temmelig ordrett: Men vi må utrede hvordan et slikt forslag vil fungere. Da er spørsmålet: Når regjeringen er positiv til et CO₂-fond og vil utrede et slikt forslag, hvorfor stemmer da Høyre og Fremskrittspartiet vårt forslag nr. 1: «Stortinget ber regjeringen vurdere etableringen av et privat CO₂-fond (...)»?

Statsråd Siv Jensen [10:43:05]: Hvorfor har det vært nødvendig for Miljøpartiet De Grønne å fremme det forslaget, når regjeringen allerede i nasjonalbudsjettet for 2017 har varslet at vi stiller oss positive til dette? At det er utfordringer knyttet til det, tror jeg alle forstår, og at vi må gå i dialog med næringsaktørene for å se på avgrensinger, innretninger og utfordringer knyttet til dette. Det er mange krevende sider ved å få på plass et slikt fond. Selv om man legger NO_x-fondmodellen til grunn som en sammenlignbar operasjon, er det ikke det. Det er mange krevende avgrensninger i dette. Jeg mener at det må være mulig å finne gode svar på det, men jeg har ingen illusjoner om at det er svar vi klarer å finne i løpet av veldig kort tid.

Rasmus Hansson (MDG) [10:44:01]: Takk for svaret. Jeg får da konstatere at regjeringen synes det er utidig av Stortinget å fremme forslag om ting vi synes er fornuftig, og derfor stemmer mot dem, selv om de er enige i forslaget innhold. Det er også en måte å praktisere politikk på.

Men jeg vil gjerne høre om statsråden, gitt det hastverket som er for å få utslippene ned i varetransporten, har noen som helst ambisjoner om et tidsperspektiv for å avgjøre hvorvidt man vil gå inn for et CO₂-fond for varetransporten?

Statsråd Siv Jensen [10:44:41]: La meg først si at det er ikke utidig av Stortinget å fremme forslag, det er Stortinget i sin fulle rett til å gjøre. Jeg bare konstaterer at regjeringen har omtalt dette i nasjonalbudsjettet og uttrykt en positiv holdning til å se nærmere på et CO₂-fond for næringslivet, men påpeker at det er mange krevende sider ved dette som må utredes skikkelig først.

Jeg er enig i at vi har en omfattende jobb foran oss for å få ned utslippene fra transportsektoren. Derfor har regjeringen i samarbeid med Kristelig Folkeparti og Venstre gjennom de siste tre årene gjennomført en lang rekke tiltak som vil bidra til det, både gjennom en omlegging av engangsavgiften, gjennom kraftfull satsing på ny teknologi, på jernbane, på kollektive løsninger gjennom belønningsordningen, gjennom å styrke virkemiddelbruken til Enova og gjennom å definere målsettinger for økt innblanding av biodrivstoff, for å nevne noe. Listen er lang over tiltak som er igangsatt, og som vil gi utslippsreduksjoner fremover.

Ola Elvestuen (V) [10:46:03]: Jeg er enig med statsråden i at dette forslaget egentlig ikke er noe nytt, det er en smal variant av et bredt grønt skatteskitse som i hvert fall Venstre har slåss for gjennom mange, mange år.

Men statsråden har vært i British Columbia sammen med min partileder Trine Skei Grande og sett på hvordan de der har en karbonskatt kombinert med lettelse både for næringslivet og for private, som også oppfattes som populært. Man har iallfall blitt gjenvalgt på dette programmet. Mitt spørsmål, ut fra også denne turen, er om statsråden er enig i at det ikke er avgiftsøkningene som er avgjørende, men det er summen av økninger og lettelser som er det avgjørende for om dette skal være riktig også for den enkelte. Er statsråden enig i at det er summen som teller, og at man ikke skal se seg blind på avgiftsøkningen?

Statsråd Siv Jensen [10:47:03]: Det er helt riktig at Trine Skei Grande og jeg har vært på en snarturne til British Columbia. Der har de innført en CO₂-avgift – riktignok på et betydelig lavere nivå enn i Norge – som er blitt fulgt opp gjennom ulike reduksjoner i skatter og avgifter. Det er i og for seg egentlig ikke noe nytt, for det gjør vi i Norge allerede. Vi øker noen klimaavgifter. I budsjettforslaget til regjeringen for 2017 har vi foreslått å øke klimaavgiftene med 1,6 mrd. kr, samtidig som vi foreslår å gi lettelser på andre skatter og avgifter.

Men debatten som gikk i British Columbia, var ikke entydig. Det var delte meninger om hvor vellykket dette hadde vært. De hadde sine advokater, men de hadde også sine motkrefter, for å si det sånn. Men det jeg er enig med representanten Elvestuen i, er at det er ikke noe godt svar å møte arbeidet med klimagassutslipp med bare å skjerpe avgiftene, det er viktig også å redusere både skatter og avgifter, fordi pisk og gulrot ofte henger sammen.

Ola Elvestuen (V) [10:48:12]: Det er kanskje ikke tilfeldig at det er BC Liberals som har innført dette, og det angripes både fra konservativt hold og fra venstresiden i politikken i British Columbia. Det avgjørende er heller ikke for oss å ha så høye avgifter som mulig, men det er avgjørende at en har så høye avgifter at alternativene er de som lønner seg. I Norge i dag er det helt spesielt med tanke på diesel og biodiesel – vi har gjort mye for biodiesel med avgiftslettelser, men det mangler noe for å få lønn-

somheten inn. Så er statsråden enig i at vi må lete etter det riktige nivået, sånn at lønnsomheten for alternativene – som jo er målsetningen – faktisk kommer opp?

Statsråd Siv Jensen [10:49:02]: De fire samarbeidspartiene har allerede blitt enige om å sette høyere mål for omsetningskravet for biodrivstoff. I det ligger det en erkjennelse av at vi må legge til rette for et bedre marked for produksjon av biodrivstoff over tid. Det er egentlig det største problemet akkurat nå. Vi kan ha forventninger og stille krav så mye vi vil, men det gir oss ikke i seg selv mer biodrivstoff på markedet. Det må først tas investeringer i nye produksjonsanlegg, men jeg er helt enig i at biodrivstoff er et av svarene for å møte de utslippsutfordringene vi har. Jeg tror det er uklokt å øke avgiftene på ordinært drivstoff så raskt og så kraftig for å gjøre biodrivstoff lønnsomt over natten. Det er en betydelig prisforskjell, og i dagens pris er biodrivstoff ulønnsomt.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Ola Elvestuen (V) [10:50:22]: Det var egentlig representanten Knag Fylkesnes som fikk meg til å ta ordet, med sitt kraftige angrep også på Venstre for utslippsøkninger. Ja, det er beklagelig at det var utslippsøkninger i 2015, men man må lese rapporten fra SSB. Årsaken er økningen i aktiviteten i olje- og gasssektoren, med beslutninger som er tatt under den rød-grønne-regjeringen – hvor det var en betydelig økning og satsing på olje og gass for å få opp aktiviteten i denne sektoren fra 2005 og hele veien fram til regjeringsskiftet.

Det som imidlertid er alvorlig i den samme rapporten, er at det fortsatt er en økning i transportsektoren på 0,8 pst. Den må vi klare å drive nedover. Men det er ingen tvil om at det i den sesjonen vi nå er inne i, er gjort mye innenfor transportsektoren. Når det gjelder målsettingen i Norge om at vi bare skal selge nullutslippskjøretøy i 2025, er det ingen andre land som har noe i nærheten av de samme målene. Når vi ser på målsettingene – eller vedtakene – i Norge om at hydrogenbiler skal ha avgiftsfritak inntil det er solgt 50 000 biler eller til 2025, er det ingen andre som har den type målsettinger.

Når vi nå har rettet opp i det feilgrepet den forrige regjeringen gjorde med å innføre avgift på biodrivstoff – vi har fjernet den – får vi opp igjen en produksjon av biodrivstoff. Vi har doblet omsetningskravet fra 3,5 pst. til 7 pst. fra 1. januar. Og vi stiller krav om høyverdig biodrivstoff, noe som gjør at dette fører til en produksjonsøkning også i Norge. Allerede siden i vår har vi hatt et mål om 11 pst. innen 2020. Venstre mener at dette bør opp i 20 pst. I Finland er det allerede det, og i Sverige er det 15 pst.

Vi har en betydelig satsing på jernbane, en betydelig satsing inn mot de store byene. Jeg var selv byråd for miljø og samferdsel i Oslo under den forrige regjeringen og slet med å få lov til å gjennomføre tiltak fordi vi hadde en regjering som ikke ville spille på lag – enten det gjaldt å stille krav til taxinæringen, å lage miljøsoner inn mot de store byene eller å få støtte til kollektivsatsingen, som altså inntil det siste året for forrige valg, i hvert fall i den største regionen med kollektivtrafikk, var null.

Helt til slutt, også til Miljøpartiet De Grønne: Vi må bruke avgiftslettelser på mange måter, inkludert på priser. Venstre har nå satt ned prisene på månedskort på jernbanen. Jeg registrerer at på det ene stedet hvor Miljøpartiet De Grønne sitter med betydelig makt over kollektivtrafikken, setter de dem opp, nemlig i Oslo og Akershus. Det er Venstre sterkt imot.

Rasmus Hansson (MDG) [10:53:45]: Avgiftsøkningen på kollektivtransport i Oslo-regionen er et forlik som alle vet at Venstre har stemt for, og vi får bare gjenta det så lenge Venstre prøver å framstille det som noe annet.

Formålet med klimabelønningsforslaget er å ta to ting på alvor. For det første: Poenget med miljøavgifter er å endre adferd. Det er å få vekk miljøskadelig virksomhet. Det er å få vekk forurensning. Det er vitsen med miljøavgifter i de aller fleste tilfellene. Det andre poenget som vi tar på alvor, er prinsippet om at forurenseren skal betale. Forurenseren skal betale for de kostnadene som samfunnet og helheten påføres av forurensningen. Dette er et prinsipp som alle partier på Stortinget slutter seg sterkt til, så vidt jeg vet.

Problemet med bruk av miljøavgifter i Norge i dag, er at de ikke forholder seg til de prinsippene. Miljøavgiftene i Norge i dag er i stor grad så lave at de har liten effekt. De reduserer forurensning i liten grad, CO₂-avgiften er et godt eksempel, samtidig som de gir generelle inntekter til statskassa som ikke øremerkes. Vi i Miljøpartiet De Grønne er ikke øremerkingstilhengere i seg selv, men resultatet er at statens drift, satt litt på spissen, blir avhengig av at noen forurensere nok til at man får nok inntekter til å drive sykehus og barnehager.

Når vi er i den situasjonen, bør det være fornuftig på de aller mest kritiske punktene – og som følge av Stortingets tilslutning til både klimaforliket og avtalen med EU er et av de aller mest kritiske punktene – å få utslippene fra transportsektoren raskt ned. De har økt med 30 pst. siden 1990, og de har økt med 10 pst. siden 2000. De skal nå ned med bortimot 800 000 tonn hvert eneste år fra og med 2017 hvis Stortinget og regjeringen har tenkt å levere på sine løfter.

Da trenger vi en ordning som flytter penger fra dem som forurensere mye, til dem som forurensere lite, som gir et personlig incitament som folk kan kjenne igjen, som trefte alle – ikke bare skatteyttere, som virker raskt og opphører å eksistere når jobben er gjort, og som da ikke etterlater et inntektshull i statskassa, f.eks. i form av skattelettelser som man må finne andre kilder til å betale.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 1.

Sak nr. 2 [10:56:53]

Innstilling fra finanskomiteen om Lov om folkeregistrering (folkeregisterloven) (Innst. 65 L (2016–2017), jf. Prop. 164 L (2015–2016))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.

Sak nr. 3 [10:57:09]

Interpellasjon fra representanten Jan Böhler til justis- og beredskapsministeren: «Store organiserte kriminelle nettverk står bak menneskesmugling som de, ifølge Europol i 2015, tjente 40–60 mrd. kroner på. De utnytter på kynisk vis menneskers nød til å presse dem til å betale alt de eier for smuglingen, eller til å utføre tvangsarbeid når de kommer fram. Ofte utsettes deres ofre for mishandling, overgrep, kidnapping og livsfare på ferden gjennom ørken eller seilas i skrøpelige fartøyer hvor tusenvis har druknet. Smuglerne saboterer også asylbehandlingen ved å få flyktninger til å kvitte seg med ID-papirer og brenne bort fingeravtrykk før ankomst. Europol utfordrer landene til å drive en mer aktiv innsats for å avsløre menneskesmuglernetverkene. I Norge sa førstestatsadvokat Jan Glent i fjor at menneskesmugling ikke er blitt høyt prioritert av norsk politi, og få eller ingen bakmenn og nettverk er tatt og dømt. Hvordan vil statsråden sørge for at Norges innsats blir styrket og utviklet framover?»

Jan Böhler (A) [10:58:29]: I Europa, i Norges nær-områder, i våre land, bygges det opp kriminelle nettverk av menneskesmuglere som driver med noe av den mest kyniske og skruppelløse kriminaliteten verden har sett. De er hittil i år direkte ansvarlige for massedrap på 4 500 flyktninger som har druknet i Middelhavet. Det er en ny, tragisk rekord i forhold til fjoråret, da det var 3 500 som druknet.

Ifølge TV 2s dokumentar om menneskesmugling, «Norge til salg», ifølge NRK-reportasjer og reportasjer i Aftenposten, ifølge Kripos og ifølge Frontex ser vi at menneskesmuglerne f.eks. selger «svømmevester» som ikke er svømmevester – man drukner hvis man stoler på dem – at de stuer altfor mange mennesker om bord i disse båtene, at de tar fra dem telefonene, at de ikke fyller nok bensin til å komme lenger enn et lite stykke ut fra kysten, at de bruker førerløse, synkeferdige, elendige fartøyer, og at de gir rabatt for å reise i uvær. NRK fortalte 18. november at de til og med truer flyktninger på båtene til å gi fra seg båtmotor, redningsvester og mobiltelefoner og overlater dem helt til seg selv.

Men det er ikke bare på ferden over havet flyktningene utsettes for stor fare. Også gjennom f.eks. ørkenområder i Afrika blir de utsatt for mishandling, overgrep og kidnapping. De blir stuert sammen i lastebiler eller i trange lokaler, og trass i at de har betalt i dyre dommer – en pris som har vært trukket fram, er 10 000 dollar for transport hele veien fra Somalia til Norge – kan de underveis bli truet på livet til å betale mer. Det kan føre til hevn over familien i hjemlandet hvis det ikke skjer. NRK fortalte 4. juli at mennesker som ikke har betalt, blir drept, og til og med at deres organer blir brukt til donorhandel.

Så dette er en forferdelig kriminalitet, som vi er nødt til å ta svært alvorlig.

Hva vet vi så om disse menneskesmuglernetverkene? Europol har et analysesenter med 42 analytikere som koordinerer kunnskap og etterretning. Frontex, Schengens grenseorganisasjon, vet ganske mye, og vårt Kripos samarbeider med disse. Hvis jeg skal trekke fram noen hovedpunkter, så har Europol 30 000 mistenkte i smuglernetverkene som jobber i og mot Europa. Ett nettverk kan strekke seg fra land som Afghanistan og Somalia, ha celle

på celle i land etter land helt fram til Norge og ha frilansere som er sjåfører, leverer id-papirer, osv. underveis. De frakter ifølge Europol ca. 90 pst. av flyktningene som kommer til Europa. Også NOAS bekrefter at det i all hovedsak er kyniske profitører, menneskesmuglere, som står bak transporten av flyktninger.

Det vi har sett, er at de farligste og sterkeste mafiagrupperne i Italia, på Balkan, bl.a. albanske grupper, i Aserbajdsjan og andre har gitt seg i kast med menneskesmugling fordi dette er meget lønnsomt. De har overtatt store deler av virksomheten. I tillegg ser vi at terrororganisasjoner som er villige til å gjøre alt for å skaffe seg finansiering, som IS i Libya og Al-Shabab i Somalia, har gått inn på menneskesmuglingsområdet og driver dette på verste vis. Det anslås at inntektene kan være fra 40 mrd. kr til 60 mrd. kr per år, noe som kan måle seg med inntektene fra narkotikavirksomhet. Menneskesmugling kombineres også med narkotikavirksomhet og menneskehandel, og det fører til en oppblomstring av kriminalitet i disse landene fordi man selvsagt driver med bestikkelser av tjenestemenn, man skaper korrupsjon og rammer også den delen av samfunnet.

Disse menneskesmuglernetverkene har spesialisert seg på å drive med produksjon av falske reisedokumenter, id-papirer, falske pass, som flyktningene må betale i dyre dommer for. Da en som var anonym og kalte seg Salim, ble intervjuet av NRK 17. desember 2015, fortalte han hvordan menneskesmuglerne bruker ett pass mange ganger: En person reiser med et pass fra Hellas til Norge, f.eks., så sendes passet tilbake til Hellas, utstyres med nye bilder og gjenbrukes gang på gang. Tyske myndigheter, som har gått grundig igjennom de syriske passene som er brukt ved ankomst til Tyskland, har påvist at ca. 30 pst. av dem som har brukt disse passene, kommer fra andre land enn Syria.

Denne omfattende virksomheten med forfalskning av id-papirer/pass fører til store belastninger på vårt mottaksapparat. Jeg kjenner ikke tallene fra i fjor, men tidligere år har opptil 90 pst. av dem som har kommet til Norge, ikke hatt id-papirer. De har kvittet seg med dem fordi de ikke har vært ekte, eller levert dem tilbake til menneskesmuglere som bruker dem om igjen. Det kan også være andre grunner til at man kvitter seg med papirene, men det fører i hvert fall til svært lang behandlingstid og en stor belastning på hele vårt asylinstitutt.

Så menneskesmuglingen fører til mange typer problemer, og det er attraktivt å drive med fordi oppdagelsesrisikoen er så liten. I Norge er til nå ingen menneskesmuglernetverk avdekket og pådømt. Det har vært enkeltsaker, men de har f.eks. dreid seg om en person som har kjørt noen slektninger over grensen og fått 40–90 dager for det.

Den opphopingen av flyktninger som vi nå ser i Italia og Hellas, på grunn av at det er strammet inn i land etter land når det gjelder grensekontroll og andre virkemidler, kan også føre til nye forretningsmuligheter for menneskesmuglernetverkene fordi det er vanskeligere å komme fram på annen måte. Flyktningene blir da enda mer avhengige av å ty til dem, bruke dem.

Så hva kan vi gjøre? Statsadvokat Jan Fredrik Glent har, bl.a. til Aftenposten 18. desember 2015, sagt at dette ikke er prioritert av norsk politi. Det var i fjor 92 saker i Norge med tilfeller av menneskesmugling, ifølge Kripos. 87 av dem ble henlagt. De som er pådømt, er mindre saker

av den typen jeg nevnte, altså ingen som handler om menneskesmuglernettsverk.

Det er ett land som prioriterer dette høyere, og det er Østerrike. De har opprettet et eget Joint Operational Office mot menneskehandel, og de har til nå reist åtte saker mot store menneskesmuglernettsverk. Det spørres om den modellen vi praktiserer i Norge, fungerer godt nok. Den går ut på at Kripos samler kunnskap og analyser og avdekker mye, men sender dette ut til politidistriktene, som så skal etterforske og iretteføre. Kapasiteten, kunnskapen og muligheten til å håndtere dette i politidistriktene, selv om vi nå får færre distrikter, kan være for liten, og det er veldig avhengig av et internasjonalt samarbeid, som politidistriktene kanskje har mindre forutsetninger for å håndtere.

For å kunne gjøre denne jobben bedre, når flyktninger, av hensyn til familie i hjemlandet, f.eks., ikke tør å snakke med politiet om menneskesmuglernettsverkene, er vi veldig avhengige av metoder. Det er gledelig at Stortinget i vår ved behandlingen av Prop. 68 L for 2015–2016 vedtok nye metoder for politiet. Det gir bl.a. mulighet til å drive med kommunikasjonskontroll overfor menneskesmuglernettsverk, som det ble åpnet for der, dataavlesning av chatteprogrammer osv. og også å foreta hemmelig ransaking i tilfeller av grov menneskesmugling. Det hjelper, men når det gjelder metoder, mener jeg at man også må se på valutatransaksjoner. Jeg har fått beskjed fra politiet om at det skjer veldig mange transaksjoner på 4 999 kr via kontorene som overfører penger til utlandet, fordi grensen for å registrere er 5 000 kr. Man bør kanskje se på en annen måte å håndtere det på, slik at intensjonen kan ivaretas bedre.

Jeg er også opptatt av om straffen på inntil 18 måneder for ikke å samarbeide med politiet om id-avklaring brukes og praktiseres, for den vil skape en viss avskrekking når det gjelder å bruke og kjøpe falske id-er.

Det er mye mer som kan sies her, bl.a. om at dette er veldig avhengig av internasjonalt samarbeid. Vi må begynne i vår ende av saken, men det er klart at Europol's innsats, samarbeid med Europol, at alle land stiller opp i et samspill med Europol, er helt avgjørende for at vi skal komme videre. Jeg er også opptatt av at vi skal prioritere det her i landet, og begynne i vår ende av nettsverkene.

Statsråd Anders Anundsen [11:08:54]: La meg først få skryte av representanten Bøhler for det engasjementet han viser ikke bare på dette området, men også når det gjelder alvorlig profittmotivert kriminalitet generelt. Jeg har tidligere besvart interpellasjoner om dette temaet i Stortinget, og jeg synes det er bra at han bidrar til styrket fokus innenfor områder som vi alle er opptatt av, og som påvirker mennesker på en veldig negativ måte.

Mye av det jeg sa i interpellasjonsdebatten om profittmotivert organisert kriminalitet, vil også være gyldig i denne interpellasjonen, fordi det er en viktig del av det internasjonale kriminalitetsbildet. Jeg vil derfor starte med å si noen ord om det trusselbildet vi står overfor. Organisert kriminalitet representerer en alvorlig trussel både for private aktører, velferdsstaten og den globale sikkerheten. I EUs nye strategi for indre sikkerhet, The European Agenda on Security for 2015–20, er organisert kriminalitet ett av tre prioriterte områder. Organisert menneskesmugling er en av de sterkest voksende internasjonale kriminelle virksomhetene i verden. Profitten fra menneskesmugling gjennom Libya alene bidrar med om lag 170 mill. ameri-

kanske dollar. Ifølge Europol har 90 pst. av de over én million flyktningene og migrantene som tok seg til Europa i 2015, benyttet seg av smuglertjenester under hele eller deler av reisen. I de fleste tilfellene ble denne tjenesten utført av kriminelle grupper, og det er anslått at fortjenesten til menneskesmuglerne var mellom 40 mrd. og 50 mrd. kr.

Nasjonalt har vi dessverre fokusert for lite på dette, kanskje fordi vi har hatt for lite kunnskap om menneskesmuglernettsverk. Derfor startet Kripos med å utarbeide en rapport i 2015, hvor det fremgikk at det var lite som tydet på at det var en tett forbindelse mellom menneskesmuglernettsverkene i Middelhavs-regionen og Norge, men at det forelå indikasjoner på at tilretteleggere i Norge var involvert i menneskesmugling hit. Kripos opplyste også at det i en del tilfeller er nære relasjoner mellom dem som smugles, og dem som smugler.

Jeg vil bare minne kort om de utfordringene jurisdiksjonen skaper. De skaper en del begrensninger for hva som kan straffeforfølges av norske myndigheter. En kriminell handling må være begått på eget landområde, egne skip eller i visse tilfeller begått av norske statsborgere i utlandet. På dette området er det veldig ofte at de kriminelle handlingene utføres av nettsverk som opererer utenfor norsk landområde. Derfor er det internasjonale samarbeidet helt avgjørende for at vi skal lykkes i kampen mot menneskesmugling.

Noen av de tiltakene vi har iverksatt, har jeg derfor lyst til å kommentere særskilt. De er bl.a. basert på at etterhendelsene i fjor høst, med en stor migrasjonsbølge til Norge, har fokusert på profittmotivert menneskesmugling økt også for vårt land. Organisert profittmotivert menneskesmugling vil også falle inn under det som riksadvokaten i sitt mål- og prioriteringsrundskriv omtaler som alvorlig internasjonal organisert kriminalitet, som er gitt prioritet. Jeg har fått opplyst fra Kripos at i perioden 2013–høsten 2015 er det 144 personer som er blitt siktet for menneskesmugling i Norge, og det er 26 som er domfelt. Blant disse 144 personene kommer brorparten fra Norge, Sverige, Syria, Eritrea og Afghanistan. Av dem med norsk eller svensk statsborgerskap er mer enn 80 pst. født utenfor Europa. Det er flere forhold som kan ha betydning for at saksantallet er lavt. Et av dem er at veldig ofte er den norske delen av kriminalitetsbildet i sluttenden eller i mottakerdelen av smuglernettsverket, og anmeldeshyppigheten er svært lav. Det skyldes at mange av dem som kommer hit, benytter seg av dette som en slags tjeneste og mener at de betaler for en tjeneste. I asylintervjuer viser rapporteringene at mange betrakter dem som forretningsmenn eller konsulenter som bidrar til å skaffe muligheter til å reise til Europa. Det skaper særlige etterforskningsrelaterte utfordringer.

Derfor har etterretningsarbeidet for å få mer kunnskap på dette området blitt intensivert, og regjeringen oppnevnte en egen analysegruppe for migrasjons- og flyktningssituasjonen. Politiet bidro inn i det arbeidet med et etterretningsoppdrag som var gitt til Kripos. Det etterretningsoppdraget ga også et viktig bidrag til den regjeringsoppnevnte analysegruppen og deres analyserapport om menneskesmugling for å bidra til å øke kunnskapsnivået nasjonalt på dette feltet.

Det strukturerte analysearbeidet har gitt mye kunnskap om fenomenet organisert profittbasert menneskesmugling. De har i den sammenheng fra Kripos' side også identifisert flere nye nettsverk som fremstår som veletablerte – nettsver-

kene er altså ikke nye, men det er nytt at de har funnet dem. Disse har vært aktive i flere år, og de har en kapasitet og evne til å bidra som er betydelig. Det grunnlagsarbeidet som Kripos har gjort, vil også kunne danne grunnlaget for større etterforskninger i saker som Kripos også selv kan gå inn og etterforske.

Samordningsorganet har som formål å bidra til å styrke politiets innsats mot alvorlig kriminalitet. Det er denne salen godt informert om. I 2016 har Samordningsorganet særlig blitt anmodet om å ha oppmerksomhet på saker som gjelder menneskesmugling.

Jeg vil nevne – som også interpellanten gjorde fra denne talerstol – at regjeringens initiativ til å utvide metodebruken og tvangsmiddeladgangen i saker om grov menneskesmugling, slik at vi både kan bruke kommunikasjonskontroll og dataavlesning for å avdekke denne typen kriminalitet, er svært viktig. Det er krevende etterforskninger, som jeg var inne på i stad, og det å ha muligheten til å bruke disse virkemidlene vil være avgjørende.

Vi vet også at det er bra kapasitet i disse kriminelle miljøene til å lage og produsere falske ID- og reisedokumenter av ganske høy kvalitet. Derfor har vi vært veldig opptatt av at vi skal styrke ID-forvaltningen i Norge. Vi prioriterer sikrere identitetsforvaltning og har i statsbudsjettet for 2017 foreslått 81 mill. kr som bl.a. vil kunne bidra til at politiet kan få håndholdte enheter som kan kontrollere ytterligere ID-opplysninger på en enkel og effektiv måte.

Det er, som interpellanten sa, mye en kan si om disse tiltakene og det videre arbeidet. Men jeg har lyst til å bruke litt av den siste tiden til å snakke om det internasjonale samarbeidet som vi er helt avhengige av. Vi har som en innledning til det etablert en felles ekspertgruppe, hvor Utenriksdepartementet og justis- og politisektoren er representert for å få en helhetlig innsats spisset mot kriminelle nettverk involvert i menneskesmugling. Da er det viktig å ha med oss at vi bidrar inn til Europol. Vi har god norsk politirepresentasjon i Europol, og vi bidrar bl.a. i en ekspertgruppe som arbeider målrettet i kampen mot menneskesmugling. Vi har også muligheten til å gå inn i konkrete prosjekter når de omfatter menneskesmugling.

I tillegg deltar vi i Eurojust. Det forenkler koordineringen av rettsprosesser, etterforskning og straffefølgning ved grenseoverskridende kriminalitet, der både innsatsen mot grenseoverskridende menneskesmugling og menneskehandel inngår.

Som salen er kjent med, bidrar Norge til Frontex-operasjonene Triton og Poseidon. Det er viktige bidrag også i kampen mot menneskesmugling. Jeg har lyst til å peke på at per uke 44 har jeg fått rapporter om at mannskapene på Siem Pilot og Peter Henry von Koss til nå har overlevet 171 personer som er mistenkt for menneskesmugling eller medvirkning til menneskesmugling eller andre straffbare handlinger. Disse er overlevet til henholdsvis greske og italienske myndigheter. I tillegg har norsk politi på Siem Pilot gjort italienske myndigheter oppmerksom på om lag 200 vitner. Riksadvokaten opplyser at dette arbeidet skal bidra til at flere mistenkte menneskesmuglere er pågrepet, slik at italiensk politi har kunnet etterforske og iretteføre saker. I mediene har det bl.a. vært omtalt en sak der innsatsen til mannskapene på Siem Pilot har bidratt til at tre personer er dømt til 20 års fengsel for drap på migranter. Norsk politis innsats internasjonalt medfører altså at

menneskesmuglere straffefølges selv om ikke straffefølgningen skjer på norsk territorium.

Bekjempelsen av denne alvorlige globale utfordringen er viktig, men den er krevende. Vi skal ikke skyve det under en stol. De kriminelle nettverkene er veldig tilpassningsdyktige og fleksible. For at vi skal lykkes i denne kampen, må vi ha utholdenhet og en bred tilnærming både nasjonalt og internasjonalt. Regjeringen har initiert og støttet opp om tiltak både nasjonalt og internasjonalt i kampen mot organiserte profittmotiverte smuglernetter. Vi vil se resultater av det fremover.

Jan Böhler (A) [11:19:16]: Jeg synes innlegget fra statsråden var informativt og godt, gikk inn i viktige deler av dette arbeidet og ga også en del nye opplysninger.

Jeg synes det var fint å høre at Kripos har avdekket nettverk, som også jeg nevnte, og at det også vil kunne gi grunnlag for at Kripos setter i gang egne etterforskninger. Vi må sikre at Kripos har kapasitet og ressurser til det. Jeg tror nok at også de er opptatt av signaler fra det politiske miljøet og politisk ledelse om at dette er en sak som skal prioriteres ressursmessig, osv.

Jeg tror at det statsråden sier om bidrag til en ekspertgruppe i Europol – jeg vet at Europol jobber med 62 saker i samarbeid med andre land nå; jeg tror ikke noen av dem er i Norge, men de er viktige allikevel – selvsagt er en sentral del av denne innsatsen. Men jeg vil holde fast på at vi også må gjøre jobben i vårt eget land og gripe fatt i vår ende av saken.

For eksempel sendte italienske myndigheter i april 2015 etterforskningsdokumenter til Norge om et stort, organisert menneskesmuglernetter som også hadde virksomhet i Norge, og ifølge Aftenposten 18. desember samme år var det ennå ikke satt i gang etterforskning i forbindelse med de dokumentene fra Italia. Det kan jo være mange grunner til det, som at det ikke var nok å ta tak i, men det er ikke noen tvil om at disse nettverkene er representert i Norge.

Det har særlig vært pekt på albanske nettverk, som opererer i Sverige, og som også har en sterk stilling innenfor organiserte kriminelle miljøer i Norge. I det NRK-intervjuet jeg nevnte, med ham som hadde vært innenfor disse organiserte smuglernetter, og ble kalt Salim, fortalte han direkte om at det er store, organiserte kriminelle nettverk som jobber med menneskesmugling inn mot Norge, og at de kan tjene – nå, etter at innstramningen kom, og det er så vanskelig å komme seg inn i Europa – opptil 30 000 kr på en transport fra Hellas til Norge, fordi man er så avhengig av menneskesmuglerne og så avhengig av å finne andre veier inn hit. Vi må også være oppmerksom på at vi da kan få flere ulovlige opphold, fordi en del av disse vil komme til Norge og ikke engang søke om opphold, bl.a. fordi de har falske ID-papirer.

Statsadvokaten Jan Glent uttalte, som jeg nevnte, at norske politikere også må prioritere dette. Jeg håper debatten vi kan få i dag, både statsrådets innlegg og innlegg fra andre representanter, vil gi et klart signal til politiet og myndighetene om at dette skal være en prioritert oppgave framover.

Statsråd Anders Anundsen [11:22:35]: La meg først minne om at Glents uttalelse kom i forkant av mye av det

arbeidet som faktisk er igangsatt fra Kripos' side, som har bidratt til å gi oss ny kunnskap på dette området.

Jeg er helt enig i at det er viktig at dette prioriteres høyt, men kanskje særlig høyt i det internasjonale samarbeidet vårt, for det er helt avgjørende for å løse disse utfordringene at vi står sammen med våre europeiske partnere for å hindre denne menneskesmuglingen. Der gjør Norge en god innsats, som jeg var inne på i mitt hovedinnlegg, bl.a. gjennom vår deltakelse i disse to Frontex-operasjonene. Samtidig arbeides det meget hardt i Schengen-samarbeidet – og vi er sterke i vår røst i så henseende – for å styrke arbeidet mot menneskesmugling. Det er ett av de tiltakene som en mener er nødvendig å få bedre kontroll på hvis en skal løse de utfordringene som Europa står overfor i årene som kommer. Det vil også være en viktig del av videreutviklingen av Frontex inn i det nye grense- og kystvaktbyrået som skal styrke yttergrensekontrollen i Schengen-området. Det skjer veldig mye positivt også på avtale- og samtalsiden i utviklingen i Schengen-samarbeidet, ikke minst i relasjon til arbeidet sammen med Europol, Interpol og Eurojust, som er viktig for at vi skal kunne løse disse utfordringene.

Jeg har lyst til å nevne at Riksadvokaten – som jeg nevnte knyttet til prioriteringsrundskrivet – har prioritert denne formen for kriminalitet. Jeg har nå fått opplyst fra Riksadvokaten at de i forbindelse med arbeidet med nytt mål- og prioriteringsrundskriv for 2017 vil vurdere å vie profittmotivert, organisert menneskesmugling ytterligere oppmerksomhet. Så det er en oppmerksomhet på dette området som nå er sterkere enn det den har vært tidligere, også basert på at vi har mer kunnskap.

Men den kanskje mest krevende siden ved dette er at man på mange måter har i veldig stor grad motvillige ofre, for en må skille mellom menneskesmugling og menneskehandel. Menneskesmuglere utnytter folk på en kynisk måte, men en del av disse mener, som jeg nevnte, at dette er en slags tjeneste som de villig betaler for. Det gjør det veldig vanskelig å etterforske. I tillegg vet vi jo at når en først har startet på en slik reise, kan en i ettertid oppleve både trusler og press – press om å få mer penger, trusler mot familien hjemme og ikke minst trusler om sanksjoner hvis en skulle røpe opplysninger, enten det er om smuglerruter, smuglere eller annet.

Det betyr at det er krevende etterforskningssaker. Det internasjonale samarbeidet tror jeg vil være det aller, aller viktigste, men jeg er også enig med interpellanten i at skal vi lykkes med det, må vi også lykkes i Norge.

Margunn Ebbesen (H) [11:25:55]: Det er en veldig viktig interpellasjon som representanten Bøhler tar opp her i dag, og det har vært gode innlegg fra både representanten og ministeren.

Menneskesmugling er dessverre et økende problem, og vi ser det særlig i sammenheng med mennesker på flukt. I 2015 og 2016 ble det satt av midler som bl.a. ble brukt til å opprette spesialiserte menneskehandelsgrupper i politidistriktene i de fem største byene. Videre er politireformen i ferd med å rulles ut i landet, og vi får etablert nye politidistrikt. Et av hovedmålene med denne reformen er å skape større politidistrikt, som gir økt politifaglig kompetanse samlet på ett sted. Vi har gått fra 27 til 12 politidistrikt, og dette bidrar til større spesialisering og ikke minst større

fagmiljø innenfor ulike kriminalitetsområder, også innenfor området menneskesmugling.

Samtidig vet vi at menneskesmugling rammer på ulike områder. Det kan avdekkes i arbeidslivet, innenfor økonomisk kriminalitet og ikke minst innenfor prostitusjon. I dag foregår det en stor rettssak i Oslo tingrett som angivelig omfatter alle disse områdene. Det er derfor viktig at det ikke bare er spesialiserte grupper som arbeider med å avdekke menneskehandel, men at det er tilstrekkelig kompetanse i hele politiet til å avdekke dette viktige området.

Jeg vil også rette en spesiell oppmerksomhet mot asylinstituttet og viktigheten av at vi fører en streng, men samtidig rettferdig asyl- og innvandringspolitikk. Kunnskapen om et strengt regelverk bidrar også til å minimere antallet mennesker som utsettes for menneskesmugling. Et strengt regelverk vil gjøre det vanskeligere for menneskesmuglere å utnytte mennesker på flukt.

Regjeringens justispolitikk legger på mange områder – som også nevnt av justisministeren nettopp – til rette for at vi skal motvirke både menneskesmugling og menneskehandel, for jeg føler at disse to områdene er tett knyttet til hverandre. Da er vi nødt til å gjøre mer enn vi gjør i dag, og vi må hele tiden fokusere på dette viktige området. Jeg regner med at regjeringen også jobber med en plan for hvordan vi skal motvirke menneskesmugling og menneskehandel framover.

Marit Nybakk hadde her overtatt presidentplassen.

Kjell Ingolf Ropstad (KrF) [11:28:45]: Jeg vil takke interpellanten for en veldig viktig og god interpellasjon og et godt innlegg, og også statsråden for svaret som både viser det arbeidet som er på gang, og at det er et prioritert felt som er viktig for regjeringa.

Jeg vil også ta tak i det som flere har vært inne på, og kanskje starte og avslutte innlegget mitt med et dilemma. Det første er at det er en stor forskjell i opplevelse av kynisme versus konsulentvirksomhet, som statsråden var inne på. De som bruker menneskesmuglere, blir ofte utnyttet svært mye, enten de setter seg i stor gjeld som de må betale tilbake, eller at de blir utsatt for tvangsarbeid osv. På den annen side kan smuglerne av flyktningene bli oppfattet som en som hjalp dem ut av et krigsområde eller over Middelhavet, og at flyktningene ikke har bånd til dem etterpå, og man ser på dem som en konsulent. Det skiller menneskehandel litt fra menneskesmugling, men allikevel henger det tett sammen, som også representanten Ebbesen var inne på.

Vi i denne sal har vært opptatt av å bekjempe menneskehandel eller slaveri mange ganger, for det er et større marked for slaveri enn noen gang. Verdien av et menneskeliv er mindre enn noen gang. En ser den kynismen som er, en ser at antallet mennesker på flukt over Middelhavet har økt, og at det organiserte nettverket som kanskje drev med våpensmugling eller narkotikasmugling – de store områdene – har valgt å gå vekk fra dette og over til menneskesmugling fordi risikoen er mindre, både fordi strafferammene har vært lavere enn for narkotikasmugling, og fordi risikoen for å tape penger er så mye mindre. En båt med narkotika som synker, er en stor sum penger tapt. En båt med mennesker som synker, er ferdig betalt. Den brutale kynismen er den vi må bekjempe. Derfor er jeg helt enig med statsråden i at det meste når det gjelder

menneskesmugling, gjelder internasjonalt selv om det har forgreininger inn i Norge. Det arbeidet som gjøres mot organisert kriminalitet internasjonalt, er jeg veldig glad for at Norge er delaktig i.

Så vil jeg også si om det arbeidet Norge gjør, at vi vet at den forrige handlingsplanen som gjaldt menneskehandel, også omtalte menneskesmugling. Nå har statsråden lovet at den nye handlingsplanen mot menneskehandel er rett rundt hjørnet, så når den kommer, håper jeg at menneskesmugling er omtalt i den planen. Men det viktigste er som sagt det en gjør internasjonalt.

Jeg vil også nevne de grunnleggende problemene. Hva er årsakene til at mennesker legger ut på flukt og ønsker å bruke menneskehandlere? Det er klart at en har konflikter, som i Syria der det er opplagt at mennesker er på flukt på grunn av at situasjonen er utålelig. Men vi ser også at mange som bruker menneskesmuglere, og som kommer over til Europa, ikke er på flukt fra krig, men på flukt fra en vanskelig situasjon – de søker et bedre sted enn det de har.

Justiskomiteen besøkte Roma og Frontex, og vi hørte historier om kvinner som valgte å flykte fra Nigeria, som visste at de kom til å bli voldtatt på veien, tok prevensjon og la ut på flukt. De visste om risikoen over havet, men de gjorde det likevel, for alternativet opplevde de som verre. Jeg synes det er et talende bilde på hvor krevende situasjonen de lever i, er, og hvor mye de er villig til å ofre. Det betyr også langsiktig bistand – det å lykkes med næringsutvikling, det å lykkes med å skape jobber til alle de unge menn i Afrika som i dag opplever meningsløshet, det å skape et marked, slik at en kan selge flere varer, og at landene kan bli enda mer selvdekkende. Vi vet at det er mange land som utvikler seg i rett retning, men det går for sent, og det er mange land som sakker etter. De grunnleggende problemene er selvsagt noe man må berøre når en snakker om menneskesmugling. Hvis en kan få vekk behovet for dem, vil en selvsagt gjøre den viktigste jobben.

Ebbesen var innom politireformen, og der har vi gjort mye viktig, mener jeg. Interpellanten var også innom de viktige endringene som vi gjorde med å tillate kommunikasjonskontroll og dataavlesing, som er helt avgjørende i denne typen saker, og som er grenseoverskridende der man ikke nødvendigvis – som statsråden var inne på – har ofre som vil være angivere. Det å kunne avlytte for å finne bakmenn er ekstremt viktig, og det at vi har fått egne team som jobber med menneskehandel, kan gi opplysninger som igjen kan sendes videre internasjonalt for å få dømt menneskesmuglerne. Vi er i forhandlinger om et nytt budsjett, og forhåpentligvis kan vi få inn enda flere midler for å bekjempe menneskehandel.

Jeg lovet å berøre et dilemma til slutt. Jeg må si at i en ideell verden hadde det beste vært kvoteflyktninger osv., men for noen er dilemmaet: Skal du dø i Syria, eller skal du legge ut på flukt og bruke menneskehandlere? Det er et aspekt vi må ha med i diskusjonen.

Jan Böhler (A) [11:34:20]: Jeg vil takke for gode innlegg fra representantene Ebbesen og Ropstad. Det er viktige ting som ble trukket fram. Til det Ebbesen var inne på: Det er viktig å tenke over at disse menneskesmuglernetverkene egentlig former veldig mye av innvandringsstrømmen. Det er måten de opererer på, og det høye prisnivået som de krever for transport, som på mange måter

styrer hvordan vår flyktningstrøm er sammensatt – når Europol sier at 90 pst. kommer via smuglernetverk.

Jeg synes det er påfallende at det er stort engasjement i Stortinget rundt innvandringspolitikk, integrering osv., men når det gjelder dem som egentlig former mye av premissene for innvandrings situasjonen vår – menneskesmuglernetverkene – var det nå bare to innlegg fra andre representanter i Stortinget der dette ble kommentert. Jeg tror man gjør en stor bommert hvis ikke flere partier og flere generelt engasjerer seg i dette, for dette er grunnlaget for hvordan vår innvandrings situasjon vil se ut i årene framover.

Jeg vil også si til representanten Ropstad, siden vi diskuterte metode og var inne på det som ble gjort i forbindelse med Prop. 68 L for 2015–2016: Det er ett punkt som Ropstad var inne på i Dagsrevyen i går, om at man må kunne pålegge IKT-selskapene å ta vare på IP-adresser lenger enn i dag – i dag er det selvpålagt tre uker, mens Ropstad nevnte seks måneder. Den saken med å pålegge dem at de skal kunne ta vare på IP-adressene sånn at de ved rettslig anmodning kan utlevere dem – hvis det oppstår kriminelle forhold og saker som skal etterforskes – vil også være viktig med hensyn til etterforskning av menneskesmuglernetverk, akkurat som det er viktig med hensyn til etterforskning av overgrep mot barn, barneporno osv. Så den saken håper jeg også at vi kan komme tilbake til på Stortinget.

Det var et par punkter jeg nevnte, som statsråden ikke kommenterte. Jeg forstår at man ikke har anledning til å kommentere alt, og at det ikke er alt man umiddelbart har oversikt over. Men jeg tror det er viktig, når det gjelder brudd på utlendingsloven ved ikke å samarbeide om å avklare ID: Bruk av den strafferammen som ble økt til 18 måneder for ikke å ville samarbeide om ID, skulle jeg ønske statsråden har oppmerksomhet på om blir brukt. Det er viktig å avskrekke når det gjelder å operere med falsk ID og ikke samarbeide med politiet. Det skaper veldig mye ekstraarbeid.

Det samme gjelder det jeg nevnte om valutatransaksjoner. Det skal være veldig påfallende hvor mange valutatransaksjoner som ligger rett under 5 000 kr, i disse miljøene som kan være mistenkt for å drive med menneskesmugling.

Det var det vi rakk i dag, men jeg takker for interessen og for innsatsen fra bl.a. statsråden i et viktig tema.

Statsråd Anders Anundsen [11:37:37]: La meg takke interpellanten igjen for å sette et viktig område i fokus. Jeg tror vi er enige om at man ikke skal dømme viktigheten av et saksfelt basert på antall innlegg i en interpellasjonsdebatt i Stortinget, for det er ingen tvil om at dette er et viktig tema å debattere videre. Vi vet at mange av de smuglerrutene som brukes til menneskesmugling, også brukes til smugling av kriminelt gods, særlig narkotika, og vi vet at disse miljøene i veldig stor grad går dit pengeene er. Derfor er det nødvendig å finne de store internasjonale løsningene også for å bidra til å hindre attraktiviteten i det å smugle både narkotika og – i denne sammenheng – mennesker. Jeg synes det er veldig bra at innleggene her i hvert fall peker helt i samme retning, og at det ikke er noen stor uenighet i Stortinget om dette.

Så har jeg lyst til å si noen få ord om – det var vel representanten Ropstad og for så vidt også representanten Eb-

besen som snakket om det – den glidende overgangen mellom menneskesmugling og menneskehandel, for det er i noen sammenhenger en glidende overgang. Det er noen områder hvor det er et veldig klart skille, men det er også saker hvor det kan starte som en slags menneskesmuglingsoperasjon, mens det kan resultere i menneskehandel fordi man underveis opparbeider seg gjeld som gjør at man får en etterfølgende forpliktelse, og som i realiteten vil bidra til at det er menneskehandel vi snakker om. Det er et veldig alvorlig problem, og det skaper mange utfordringer underveis i den transformasjonen – fra det de som blir smuglet, tror er et transportoppdrag, og så ender det med en fullstendig katastrofe, enten at man forulykker underveis, eller man ender i prostitusjon, i tvangsarbeid o.l.

Jeg vil også peke på det Ebbesen var inne på når det gjelder nærpolitireformen. Ropstad var også inne på det. Der skal man i økt grad fokusere på menneskesmugling, og den kompetansen som der vil komme, tror jeg vi også vil ha nytte av i de sakene som omhandler menneskehandel. Sakene er ikke like, men det er ganske relaterte problemstillinger.

Til disse to konkrete spørsmålene fra interpellanten: Hvordan politiet vil følge opp manglende samarbeid, må politiet ta stilling til i hvert enkelt tilfelle. Det vil være fordeler og ulemper med å straffeforfølge. Det Stortinget har gjort, er jo riktig, de har laget rammene som gjør at man kan bruke dette som et virkemiddel, men det er påtalemyndigheten som må vurdere om det er hensiktsmessig i det enkelte tilfellet. Hvis bestemmelsen ikke blir brukt, er jeg litt overrasket over det, men jeg kan ikke si noe om omfanget eller tilsvarende nå. Men rammevilkårene er i hvert fall til stede, så de kan tas i bruk.

Når det gjelder valutatransaksjoner, er det også noe vi er nødt til å se nærmere på. Det skaper også noen særskilte utfordringer, men det er et viktig poeng å ha med seg videre.

Presidenten: Dermed er debatten i sak nr. 3 omme.

Etter at det var ringt til votering, uttalte

presidenten: Da er Stortinget klar til å votere.

Votering i sak nr. 1

Presidenten: Under debatten er det satt fram i alt tre forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra Rigmor Andersen Eide på vegne av Kristelig Folkeparti, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne

- forslagene nr. 2 og 3, fra Rasmus Hansson på vegne av Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne
- Det voteres over forslagene nr. 2 og 3, fra Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne.

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede hvordan en modell for klimabelønning (karbonavgift til fordeling) best kan introduseres i Norge.»

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge frem vurderingene av forslagene 1 og 2 før saldering av budsjettet for 2017.»

Votering:

Forslagene fra Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne ble med 99 mot 5 stemmer ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 11.50.04)

Presidenten: Det voteres over forslag nr.1, fra Kristelig Folkeparti, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne.

Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen vurdere etableringen av et privat CO₂-fond etter modell av NO_x-fondet.»

Votering:

Forslaget fra Kristelig Folkeparti, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne ble med 87 mot 16 stemmer ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 11.50.28)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre slikt

vedtak:

Dokument 8:101 S (2015–2016) – Representantforslag fra stortingsrepresentant Rasmus Hansson om å utrede muligheten for innføring av en klimabelønning (karbonavgift til fordeling) i Norge – vedlegges protokollen.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 2

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre slikt

vedtak til lov

om folkeregistrering (folkeregisterloven)

Kapittel 1 Innledende bestemmelser

§ 1-1 Folkeregisteret

Det skal være et sentralt personregister for Norge, kalt Folkeregisteret.

§ 1-2 Formål

Lovens formål er å legge til rette for sikker, korrekt og effektiv registrering av grunnleggende personopplysninger om den enkelte, herunder hvilke personer som er bosatt i Norge. Loven skal sikre at registreringspliktige personer tildeles et unikt identifikasjonsnummer. Loven skal bidra til at opplysningene i Folkeregisteret skal kunne brukes til myndighetsoppgaver og offentlig forvaltning, forskning, statistikk og til å ivareta grunnleggende samfunnsbehov.

§ 1-3 Folkeregistermyndighet

Skattekontoret er registermyndighet i første instans.

Skattedirektoratet er sentral registermyndighet og behandlingsansvarlig for registeret.

Kapittel 2 Registreringspliktige personer, identifikasjonsnummer

§ 2-1 Hvem som skal registreres

I Folkeregisteret registreres alle personer som:

- a) er eller har vært bosatt i Norge,
- b) er født i Norge eller
- c) har fått tildelt fødselsnummer eller d-nummer.

§ 2-2 Identifikasjonsnummer

Ved første gangs registrering i Folkeregisteret tildeles en person som er bosatt eller født i Norge, et fødselsnummer. Fødselsnummer kan også tildeles norsk statsborger bosatt i utlandet. For andre personer kan det tildeles et d-nummer etter regler fastsatt i forskrift.

Fødselsnummeret består av elleve siffer. De seks første sifrene er personens fødselsdato i rekkefølge to siffer for dag, to for måned og to for år. De fem siste sifrene er individualsiffer og kontrollsiffer. D-nummer er bygget opp på samme måte, likevel slik at første siffer er tillagt fire.

Fødselsnummeret skal endres når fødselsdato eller kjønn endres, eller dersom det er besluttet i medhold av reglene i politiloven kapittel II a om fiktiv identitet.

Det kan registreres fødselsnummer til bruk ved etablering av dekkidentitet til politiet eller forsvarspersonell, når det er besluttet av kompetent politi- eller forsvarsmyndighet.

Departementet kan gi forskrift om oppbygging av individualsiffer og kontrollsiffer, hvem som kan tildeles d-nummer og krav til dokumentasjon og saksbehandling.

Kapittel 3 Hvilke opplysninger som registreres

§ 3-1 Hvilke opplysninger som kan registreres

Til hvert enkelt fødselsnummer eller d-nummer kan følgende opplysninger registreres:

- a) navn
- b) fødselsdato
- c) kjønn
- d) adresser
- e) elektronisk kontaklinformasjon
- f) kontaktopplysninger for dødsbo
- g) fødested
- h) statsborgerskap
- i) foreldre
- j) ektefelle eller registrert partner
- k) sivilstand
- l) barn
- m) foreldreansvar
- n) adopsjon
- o) familienummer
- p) tilknytning til Sametingets valgmannstall
- q) samiske språk
- r) vergemål
- s) stadfestet fremtidsfullmakt
- t) oppholdsstatus
- u) utenlandsk identifikasjonsnummer
- v) utlendingsmyndighetenes identifikasjonsnummer

w) registreringsstatus

x) dødsdato

I tilknytning til den enkelte opplysning kan det registreres merknader. Historiske opplysninger kan bevares i registeret.

Departementet kan i forskrift gi regler om hvilke underkategorier og tilleggsopplysninger som kan registreres til den enkelte opplysning.

§ 3-2 Grunnlaget for registrert identitet

Til hvert fødselsnummer eller d-nummer kan det registreres opplysning om på hvilket grunnlag vedkommendes identitet er registrert. Det registreres om identiteten er unik, kontrollert eller ikke kontrollert.

Departementet kan gi forskrift til utfylling og gjennomføring av denne paragraf.

§ 3-3 Registrering av fødselsdato

For personer som fødes i Norge, registreres fødselsdato på grunnlag av fødselsmeldingen gitt i medhold av barnelova § 1.

For personer som flytter til Norge og ikke tidligere har vært registrert i Folkeregisteret, registreres fødselsdatoen på grunnlag av vedkommendes pass eller tilsvarende legitimasjonsdokument. For personer som trenger oppholdstillatelse, registreres fødselsdato på grunnlag av det som er registrert hos eller i vedtak av utlendingsmyndighetene. For personer som omfattes av direktiv 2004/38/EF om EØS-borgere og deres familiemedlemmers rett til å bevege og oppholde seg fritt på medlemsstatenes område, registreres fødselsdato på grunnlag av det som er registrert i utlendingsmyndighetenes datasystem eller i registreringsbevis utstedt av utlendingsmyndighetene. Dette gjelder ikke hvis antall tilgjengelige personnumre for den aktuelle fødselsdato er svært lavt.

Departementet kan gi forskrift til utfylling og gjennomføring av denne paragraf.

Kapittel 4 Hvem som skal regnes for å være bosatt i Norge

§ 4-1 Hovedregel om å være bosatt i Norge

En person som oppholder seg lovlig i en norsk kommune i minst seks måneder, registreres som bosatt i Norge, med mindre annet følger av bestemmelsene i eller i medhold av dette kapittel.

Personer som oppholder seg lovlig i norsk kommune på grunnlag av unntaket fra kravet om oppholdstillatelse i henhold til utlendingsloven § 5 tredje ledd, jf. utlendingsforskriften §§ 1-4 og 1-5, regnes ikke som bosatt i Norge.

§ 4-2 Innflytting

En person som flytter til en norsk kommune, registreres som bosatt når han eller hun har lovlig opphold i norsk kommune og har til hensikt å bli her i minst seks måneder. Opphold av minst seks måneders varighet regnes som bosetting, selv om oppholdet er midlertidig.

En person som tar opphold i en norsk kommune på grunn av inntektsgivende aktivitet, og som dokumenterer pendling fra bolig i et annet land innenfor EØS, kan unntas registrering som bosatt i Norge. Ved avgjørelsen av om en

person fyller vilkårene for pendling, gjelder bestemmelsene for pendlere tilsvarende.

Bestemmelsene i første ledd gjelder tilsvarende når en person som flytter til Norge, oppholder seg skiftevis på den norske kontinentalsokkelen og i en norsk kommune.

En person som trenger oppholdstillatelse, kan ikke registreres som bosatt før det er innvilget oppholdstillatelse på minimum seks måneder.

§ 4-3 *Utflytting*

En person som flytter til et land utenfor Norden for å bosette seg der, registreres som utflyttet. Forhold som skal vektlegges for å anse en person som utflyttet, er blant annet om vedkommende:

- a) har egen selvstendig bolig i innflyttingslandet
- b) ikke lenger disponerer fast bolig i norsk kommune
- c) ikke lenger har arbeidsmessig tilknytning til en norsk kommune
- d) ikke har ektefelle eller barn i en norsk kommune
- e) ikke har annet enn sporadiske opphold i en norsk kommune i løpet av året.

Utenlandsk statsborger som ikke lenger har lovlig opphold i en norsk kommune, registreres som utflyttet i henhold til melding fra utlendingsmyndighetene.

Person som de siste to årene ikke har hatt kjent oppholdssted i Norge, registreres som utflyttet, med mindre registermyndigheten antar at personen oppholder seg her uten å ha tilknytning til en bestemt kommune.

Registrering av en person som flytter fra en norsk kommune til et annet nordisk land, skjer i henhold til overenskomst 1. november 2004 nr. 41 mellom Danmark, Finland, Island, Norge og Sverige om folkeregistrering.

§ 4-4 *Forskrift*

Departementet kan gi forskrift til utfylling og gjennomføring av dette kapittel, herunder fastsette unntak fra bestemmelsene.

Kapittel 5 Bosted

§ 5-1 *Hovedregel om bosted*

En person registreres med bosted der vedkommende regelmessig tar sin døgnhvile.

En person som tar sin døgnhvile skiftevis på to eller flere steder, registreres med bosted der vedkommende tar sin overveiende døgnhvile i løpet av enhver tolv-månedersperiode.

Departementet kan gi forskrift til utfylling og gjennomføring av denne paragraf og kan fastsette unntak fra hovedregelen.

§ 5-2 *Ektefeller og barn*

En person som har felles hjem med ektefelle eller barn, registreres med bosted der ektefelle eller barn er bosatt.

Departementet kan gi forskrift til utfylling og gjennomføring av denne paragraf.

§ 5-3 *Pendlere*

Opphold utenfor registrert bosted som følge av arbeid eller av andre grunner, endrer ikke bosted, med mindre

forholdene ellers er slike at personen må registreres med bosted på det nye stedet.

Departementet kan gi forskrift til utfylling og gjennomføring av denne paragraf.

§ 5-4 *Regjeringsmedlemmer og stortingsrepresentanter mv.*

Medlemmer av regjeringen og Stortinget, statssekretærer og politiske rådgivere i departementene og ved Statsministerens kontor registreres som bosatt i den kommunen der de hadde sitt bosted før de tiltrådte. Dette gjelder bare så lenge personen disponerer bolig til privat bruk under opphold i kommunen. Personens ektefelle og barn i felles husstand registreres bosatt samme sted, med mindre de har særlig svak tilknytning til denne boligen.

Kapittel 6 Den enkeltes meldeplikt til Folkeregisteret

§ 6-1 *Flyttemelding*

Den som endrer bosted innen en norsk kommune eller mellom norske kommuner, skal innen åtte dager etter flyttingen melde dette til skattekontoret.

§ 6-2 *Melding om innflytting*

Den som flytter til Norge for å bosette seg i en norsk kommune, skal innen åtte dager etter ankomsten personlig melde dette på skattekontoret og vise frem pass eller tilsvarende legitimasjon.

§ 6-3 *Melding om utflytting*

Den som flytter til et land utenfor Norden for å bosette seg der eller oppholde seg der i minst seks måneder, skal før utreisen melde dette til skattekontoret.

Melding i forbindelse med flytting til et annet nordisk land reguleres av overenskomst 1. november 2004 nr. 41 mellom Danmark, Finland, Island, Norge og Sverige om folkeregistrering.

§ 6-4 *Melding om fødsel og navn*

Fødsel som har skjedd uten at en lege eller jordmor er til stede, skal meldes til skattekontoret av moren selv, jf. barnelova § 1.

Valg av navn til den nyfødte skal meldes til skattekontoret av den eller de som har foreldreansvar for barnet, jf. navneloven § 12.

§ 6-5 *Forskrift*

Departementet kan gi forskrift om registrering av flyttedato, krav til flyttemelding og fastsette unntak fra meldeplikten for utlending som ved innreisen også har meldeplikt til annen offentlig myndighet.

Kapittel 7 Meldeplikt for offentlige myndigheter og virksomheter

§ 7-1 *Offentlige myndigheters og virksomheters meldeplikt*

Offentlige myndigheter og virksomheter skal uten hinder av taushetsplikt gi de meldinger og opplysninger som er nødvendige for registerføringen. Samme plikt gjelder når de i sitt arbeid blir kjent med opplysninger som avviker

fra det som er registrert i Folkeregisteret.

Offentlige myndigheter og virksomheter skal gi melding til registermyndigheten når de måtte bli kjent med endringer eller feil i tidligere gitte opplysninger.

Departementet kan gi forskrift til utfylling og gjennomføring av denne paragraf.

Kapittel 8 Registrering av opplysninger

§ 8-1 Innføring i Folkeregisteret

Registermyndigheten skal kontrollere om fremlagte opplysninger er i samsvar med reglene i denne lov eller forskrift gitt med hjemmel i loven. Straks opplysningene er funnet å være i slikt samsvar, skal de føres inn i registeret.

§ 8-2 Meldinger fra offentlige myndigheter og virksomheter

Opplysninger som meldes inn fra offentlige myndigheter og virksomheter, føres inn i registeret etter en formell kontroll.

§ 8-3 DNA-testing

Dersom det er nødvendig for registreringen å fastslå at det eksisterer en familierelasjon, kan det stilles krav om dokumentasjon ved hjelp av DNA-test. Dette gjelder bare dersom de øvrige opplysningene i saken ikke gir grunnlag for med rimelig sikkerhet å fastslå familierelasjonen.

§ 8-4 Forskrift

Departementet kan gi forskrift om når DNA-test kan kreves.

Departementet kan gi forskrift om når faktiske og rettslige forhold som har funnet sted i utlandet, skal registreres i folkeregisteret, og hvilke krav som skal stilles til dokumentasjon.

Kapittel 9 Saksbehandlingsregler

§ 9-1 Taushetsplikt

Enhver som behandler personopplysninger etter denne lov, plikter å bevare taushet om det han eller hun får kjennskap til i sitt arbeid.

Taushetsplikten omfatter ikke opplysninger om en persons fulle navn, fødselsdato, kjønn, fødsels- og d-nummer, grunnlaget for registrert identitet etter § 3-2, adresse, fødested, statsborgerskap, sivilstand, vergemål, stadfestet fremtidsfullmakt og dødsdato, med mindre slike opplysninger røper et klientforhold eller andre forhold som gjør at opplysningene må anses personlige. Det samme gjelder historiske opplysninger om navn og adresse.

Departementet kan i forskrift fastsette unntak fra taushetsplikten for opplysninger om registreringsstatus, jf. § 3-1 første ledd bokstav w.

§ 9-2 Retting av feil i registeret

Registermyndigheten skal rette registreringer når det foreligger en åpenbar registreringsfeil, eller når registreringsgrunnlaget er feil.

Registrerte opplysninger skal rettes når det foreligger dokumentasjon som gir sannsynlighetsovervekt for at de

nye opplysningene er korrekte. Eventuell retting av en opplysning som er meldt inn fra offentlig myndighet eller virksomhet, forelegges denne dersom rettingen har betydning for vedkommende myndighet eller virksomhet.

En opplysning som er meldt inn fra offentlig myndighet eller virksomhet, skal rettes i samsvar med korrigert melding fra vedkommende myndighet eller virksomhet.

Departementet kan gi forskrift til utfylling og gjennomføring av denne paragraf, og herunder gi særskilte regler om endring av registrert fødselsdato.

§ 9-3 Endring etter beslutning om fiktiv identitet

Når det er gitt tillatelse til bruk av fingerte personopplysninger, jf. politiloven kapittel II a om fiktiv identitet, skal registermyndigheten registrere de aktuelle opplysningene i samsvar med avgjørelsen.

Kapittel 10 Utlevering av opplysninger fra registeret

§ 10-1 Utlevering av opplysninger som ikke er underlagt taushetsplikt

Offentlige myndigheter og virksomheter, private virksomheter som utfører lovpålagte oppgaver eller oppgaver på vegne av det offentlige, og finansforetak, kan få utlevert ikke-taushetsbelagte opplysninger fra Folkeregisteret. Opplysningene kan gjøres elektronisk tilgjengelig gjennom lister basert på fødselsnummer og d-nummer.

Andre private virksomheter og aktører kan få utlevert ikke-taushetsbelagte opplysninger om navngitte identifiserbare personer. Opplysning om fødselsnummer og d-nummer utleveres kun dersom det angis et begrunnet behov. Opplysninger for oppdatering av eksisterende registre kan likevel gjøres elektronisk tilgjengelig gjennom lister basert på fødselsnummer og d-nummer.

Den enkelte registrerte person skal ha tilgang til opplysninger om søk foretatt på egen person. Dette gjelder ikke for søk foretatt av pressen, ved utlevering av opplysninger gjennom lister som nevnt i første og annet ledd, og ved annen form for utlevering av opplysninger til oppdatering av eksisterende registre.

Departementet kan gi forskrift om vilkår og betaling for utlevering, og kan fastsette unntak fra den enkeltes tilgang til opplysninger om søk foretatt på egen person.

§ 10-2 Utlevering av taushetsbelagte opplysninger

Taushetsbelagte opplysninger kan utleveres til offentlige myndigheter og virksomheter og til private virksomheter som har hjemmel i lov til å innhente opplysninger fra Folkeregisteret uten hinder av taushetsplikt. Opplysningene kan gjøres elektronisk tilgjengelig gjennom lister basert på fødselsnummer og d-nummer.

Registermyndigheten kan til privatpersoner og bobestyrere utlevere taushetsbelagte opplysninger som er nødvendige i forbindelse med skifte av dødsbo.

Taushetsbelagte opplysninger kan utleveres til en annen stat etter overenskomst som bestemmer at slik utlevering kan skje uten hinder av taushetsplikt.

Departementet kan gi forskrift om vilkår og betaling for utlevering.

§ 10-3 Utlevering av opplysninger til forskning

Registermyndigheten kan utlevere taushetsbelagte opplysninger til forskningsformål i henhold til forvaltningsloven §§ 13 d og 13 e.

Ikke-taushetsbelagte opplysninger om en nærmere angitt gruppe av personer kan utleveres til forskningsformål selv om den enkelte personen ikke kan navngis og identifiseres, dersom dette finnes rimelig og ikke medfører uforholdsmessig ulempe for andre interesser.

§ 10-4 Graderte opplysninger

Registrerte opplysninger som er gradert i medhold av beskyttelsesinstruksen, skal sperres i Folkeregisteret.

Gradering av opplysninger i barnevernsaker besluttet av barneverntjenesten. I andre saker treffes beslutning om gradering av politiet. Endring i beslutning om gradering skal registreres etter melding fra barneverntjenesten eller politiet.

Opplysning som er gradert strengt fortrolig, kan bare utleveres etter søknad som avgjøres av politiet eller barneverntjenesten.

Departementet kan gi forskrift til utfylling og gjennomføring av denne paragraf.

§ 10-5 Varsling til brukere av registeret

Registermyndigheten kan uten hinder av taushetsplikt gi opplysninger til andre offentlige myndigheter og virksomheter og til finansforetak når de kan ha bruk for opplysningene i sin virksomhet. Herunder kan registermyndigheten varsle andre offentlige myndigheter og virksomheter samt finansforetak når den har mistanke om at registrerte personopplysninger knytter seg til en falsk eller fiktiv identitet.

Departementet kan gi forskrift til utfylling og gjennomføring av denne paragraf.

§ 10-6 Bekreftet registerutskrift

Enhver person over 18 år kan få utstedt en bekreftet utskrift av de opplysningene som er registrert om vedkommende selv i Folkeregisteret, jf. § 3-1 første ledd.

Departementet kan gi forskrift til utfylling og gjennomføring av denne paragraf.

§ 10-7 Attester

Registermyndigheten kan utstede:

- a) bostedsattest til en person som er registrert som bosatt i Norge
- b) fødselsattest til en person som er født eller adoptert i Norge
- c) prøvingsattest, jf. ekteskapsloven § 10
- d) attest til bruk for ekteskapsinngåelse etter utenlandsk rett
- e) vigselsattest.

Departementet kan gi forskrift til utfylling og gjennomføring av denne paragraf, og fastsette unntak.

Kapittel 11 Kontroll av opplysninger

§ 11-1 Opplysningsplikt om egne forhold

Etter henvendelse fra registermyndigheten plikter personer over 15 år som oppholder seg i Norge, å gi følgende

opplysninger om seg og sin husstand: fullt navn, fødselsdato, fødested, kjønn, sivilstand, foreldreansvar, adresse, yrke, arbeidssted og statsborgerskap.

Har en person gitt uriktige eller ufullstendige meldinger eller opplysninger, plikter han eller hun etter oppfordring å møte på skattekontoret for å gi nærmere forklaring om forholdet. Er det grunn til å tvile på riktigheten av opplysninger som gis eller er gitt, kan registermyndigheten kreve at vedkommende for egen kostnad skaffer de attester eller den dokumentasjon som trengs.

Registermyndigheten kan om nødvendig kreve politiets bistand til å innhente opplysninger etter denne loven.

§ 11-2 Kontroll av bostedsadresse

Dersom registermyndigheten har mistanke om at en registrert bostedsadresse er feil, eller at et oppgitt bosted i flyttemelding er feil, kan den

- a) be om en nærmere redegjørelse fra vedkommende selv om dennes bostedsforhold
- b) innhente opplysninger fra en huseier eller utleier om hvem som bor eller oppholder seg på eiendommen
- c) innhente opplysninger fra posttilbyder, ekomtilbyder, nettselskap og strømleverandør om vedkommendes kundeforhold.

For å avdekke feil i bostedsregistreringen, kan registermyndigheten innhente opplysninger fra posttilbyder om et antall registrerte personer for elektronisk sammenligning med opplysninger i registeret. Opplysninger innhentet ved slik masseinnhenting skal slettes så snart kontrollen er gjennomført.

Kapittel 12 Sanksjoner

§ 12-1 Overtredelsesgebyr

Registermyndigheten kan illegge overtredelsesgebyr overfor:

- a) den som ikke oppfyller sin opplysningsplikt etter § 11-1,
- b) den som ikke oppfyller sin opplysningsplikt etter § 11-2 bokstav b og c og
- c) den som bryter vilkår for utlevering av opplysninger etter kapittel 10.

Fysiske personer kan bare ilegges overtredelsesgebyr for forsettlig eller uaktsomme overtredelser.

Overtredelsesgebyret for første ledd bokstav a og b skal ikke utgjøre mer enn 15 ganger rettsgebyret og for bokstav c ikke mer enn 100 ganger rettsgebyret, jf. rettsgebyrloven § 1 annet ledd.

Et overtredelsesgebyr kan helt eller delvis ettergis dersom det blir gjort sannsynlig at manglende etterlevelse skyldes forhold utenfor overtrederens kontroll eller dersom særlige rimelighetsgrunner tilsier det.

Endelig vedtak om overtredelsesgebyr er tvangsgrunnlag for utlegg.

Overtredelsesgebyret tilfaller statskassen.

Departementet kan gi forskrift om saksbehandlingen og utmålingen av overtredelsesgebyret.

§ 12-2 Tap av rett til å få utlevert opplysninger

Registermyndigheten kan ved grove eller gjentatte brudd på vilkår for utlevering av opplysninger etter kapit-

tel 10 treffe vedtak om tap av rett til å få utlevert opplysninger fra Folkeregisteret. Vedtaket skal gjelde for en bestemt tidsperiode som ikke overstiger to år.

Departementet kan gi forskrift om saksbehandlingen og utmålingen av perioden for tap av rett til å få utlevert opplysninger.

Kapittel 13 Ikrafttredelse og endringer i andre lover

§ 13-1 Ikrafttredelse. Overgangsbestemmelser

Loven gjelder fra den tiden Kongen bestemmer.

Fra samme tidspunkt oppheves lov 16. januar 1970 nr. 1 om folkeregistrering.

Vedtak om utlevering av opplysninger fra Folkeregisteret truffet med hjemmel i lov 16. januar 1970 nr. 1 om folkeregistrering, bortfaller ett år etter at denne loven trer i kraft. Dersom parten innen dette året har søkt om tilsvarende utlevering av opplysninger, gjelder vedtaket frem til registermyndigheten har truffet vedtak i saken.

§ 13-2 Endringer i andre lover

Fra den tiden loven trer i kraft, gjøres følgende endringer i andre lover:

1. I lov 13. august 1915 nr. 5 om domstolene gjøres følgende endring:

I kapittel 3 skal ny § 63 b lyde:

§ 63b. Domstolene kan, uten hinder av taushetsplikt, innhente fra folkeregistermyndigheten de opplysninger som er nødvendige for utførelsen av oppgaver etter prosesslov-givningen eller andre oppgaver som er fastsatt i lov.

2. I lov 7. juni 1935 nr. 2 om tinglysing gjøres følgende endring:

Ny § 38 d skal lyde:

§ 38 d. Folkeregistermyndigheten skal, uten hinder av taushetsplikt, gi de opplysninger som er nødvendig for utførelsen av oppgaver etter denne lov.

3. I lov 13. juni 1969 nr. 25 om trdomssamfunn og ymist anna gjøres følgende endring:

§ 19 b første ledd annet punktum skal lyde:

Desse opplysningane kan jamførast med opplysningar frå *Folkeregisteret*, andre trdoms- og livssynssamfunn og medlemsregisteret til Den norske kyrkja så langt dette er teneleg for å kontrollera at vilkåra for tilskot er oppfylde.

4. I lov 12. juni 1981 nr. 64 om tilskott til livssynssamfunn gjøres følgende endring:

§ 5 tredje ledd annet punktum skal lyde:

Desse opplysningane kan jamførast med opplysningar frå *Folkeregisteret*, andre trdoms- og livssynssamfunn og medlemsregisteret til Den norske kyrkja så langt dette er teneleg for å kontrollera at vilkåra for tilskot er oppfylde.

5. I lov 16. juni 1989 nr. 54 om offisiell statistikk og Statistisk Sentralbyrå gjøres følgende endringer:

Ny § 2-8 skal lyde:

§ 2-8 Innhenting av opplysninger fra Folkeregisteret Statistisk sentralbyrå kan, uten hinder av taushetsplikt, innhente fra Folkeregisteret de opplysninger som er nødvendige for utarbeidelse av offisiell statistikk.

6. I lov 4. desember 1992 nr. 126 om arkiv gjøres følgende endring:

Ny § 21 a skal lyde:

§ 21 a Innhenting av opplysningar frå Folkeregisteret Arkivverket kan, utan hinder av teieplikt, hente inn opplysningar frå Folkeregisteret når det er naudsynt for å løyse oppgåvene til etaten.

7. I lov 4. august 1995 nr. 53 om politiet gjøres følgende endring:

Ny § 29 a skal lyde:

§ 29 a Politiets tilgang til opplysninger

Politiet kan, uten hinder av taushetsplikt, innhente fra folkeregistermyndigheten de opplysninger som er nødvendige for utførelsen av oppgaver etter denne loven eller andre oppgaver som er fastsatt i lov, eller som følger av sedvane.

8. I lov 28. februar 1997 nr. 19 om folketrygd gjøres følgende endring:

§ 21-4 første ledd annet punktum skal lyde:

Opplysninger kan innhentes fra helsepersonell, andre som yter tjenester forutsatt at de gjør det for trygdens regning, arbeidsgiver, tidligere arbeidsgiver, tilbyder av posttjenester, utdanningsinstitusjon, barnetilsynsordning, offentlig virksomhet, *Folkeregisteret*, pensjonsinnretning, forsikringsselskap og annen finansinstitusjon og regnskapsførere.

9. I lov 7. juni 2002 nr. 19 om personnavn gjøres følgende endringer:

§ 3 tredje ledd første punktum skal lyde:

Navn som ikke er registrert i *Folkeregisteret* som et navn som er i bruk som etternavn her i riket, kan tas som etternavn.

§ 3 tredje ledd annet punktum nr. 3 første punktum skal lyde:

er registrert i *Folkeregisteret* som et navn som er eller har vært i bruk som fornavn.

§ 8 første punktum skal lyde:

Som fornavn kan det ikke velges et navn som er registrert i *Folkeregisteret* som et navn som er eller har vært i bruk som etternavn eller mellomnavn.

§ 14 første ledd skal lyde:

Loven gjelder for alle som i *Folkeregisteret* er registrert som bosatt her i riket og har til hensikt å bli boende her varig.

10. I lov 4. juli 2003 nr. 80 om introduksjonsordning og norskopplæring for nyankomne innvandrere gjøres følgende endring:

§ 25 første ledd annet punktum skal lyde:

Nødvendige opplysninger til disse formålene kan utleveres fra Utlendingsdirektoratet, Utlendingsnemnda, *Folkeregisteret*, Integrerings- og mangfoldsdirektoratet, barne-, ungdoms- og familieetaten, Vox, kommunene, omsorgs-sentrene og mottak.

11. I lov 10. juni 2005 nr. 51 om norsk statsborgerskap gjøres følgende endringer:

§ 29 tredje ledd bokstav d, e og ny f skal lyde:

- d) Statens lånekasse for utdanning,
- e) kommunene og
- f) *Folkeregisteret*.

12. I lov 17. juni 2005 nr. 67 om betaling og innkreving av skatte- og avgiftskrav gjøres følgende endringer:

Ny § 3-4 skal lyde:

§ 3-4 *Innhenting av opplysninger fra folkeregistermyndigheten*

Innkrevingsmyndighetene kan kreve at folkeregistermyndigheten uten hinder av taushetsplikt som de ellers har, skal gi de opplysningene som er nødvendige for innkrevingsmyndighetenes arbeid etter denne loven.

13. I lov 17. juni 2005 nr. 101 om eighedsregistrering gjøres følgende endring:

§ 22 tredje ledd tredje punktum skal lyde:

Sentral matrikkelstyresmakt kan få utlevert fra *Folkeregisteret* og andre administrative register opplysninger som skal brukast i matrikkelen, *uten hinder av teieplikt*.

14. I lov 19. mai 2006 nr. 16 om rett til innsyn i dokument i offentlig verksemd gjøres følgende endring:

§ 2 nytt femte ledd skal lyde:

Lova gjeld ikkje ved innsyn i Folkeregisteret i opplysningar som i medhald av folkeregisterloven § 3-1 er registrerte om enkeltpersonar.

Nåværende femte og sjette ledd blir nye sjette og syvende ledd.

15. I lov 21. desember 2007 nr. 119 om toll og vareførsel gjøres følgende endring:

§ 12-2 tredje ledd skal lyde:

(3) Uten hinder av taushetsplikt skal skattemyndighetene

og folkeregistermyndigheten gi opplysninger av betydning for tollmyndighetenes arbeid med toll og vareførsel til og fra landet.

16. I lov 15. mai 2008 nr. 35 om utlendingers adgang til riket og deres opphold her gjøres følgende endring:

§ 84 første ledd bokstav e, f og ny g skal lyde:

- e) skattemyndighetene,
- f) politiet og
- g) *folkeregistermyndigheten*.

17. I lov 11. januar 2013 nr. 3 om Statens innkrevings-sentral gjøres følgende endring:

§ 5 nytt femte ledd skal lyde:

Statens innkrevingsssentral kan uten hinder av taushetsplikt innhente fra Folkeregisteret opplysninger som er nødvendige for innkrevingen.

18. I lov 20. juni 2014 nr. 42 om behandling av helseopplysninger ved ytelse av helsehjelp gjøres følgende endringer:

§ 18 annet ledd første punktum skal lyde:

Når det er nødvendig for å gi innsyn, kan den databehandlingsansvarlige innhente personopplysninger fra *Folkeregisteret*.

§ 21 skal lyde:

§ 21 *Personopplysninger fra Folkeregisteret*

Den databehandlingsansvarlige kan innhente personopplysninger fra *Folkeregisteret* når dette er nødvendig for å oppfylle den databehandlingsansvarliges plikter etter loven. Dette gjelder uten hensyn til om opplysningene er underlagt taushetsplikt etter folkeregisterloven.

19. I lov 20. juni 2014 nr. 43 om helseregistre og behandling av helseopplysninger gjøres følgende endringer:

§ 14 skal lyde:

§ 14 *Opplysninger fra Folkeregisteret*

Databehandlingsansvarlige kan innhente personopplysninger de har tillatelse til å behandle etter §§ 8 til 12, fra *Folkeregisteret*.

§ 19 første ledd tredje punktum skal lyde:

Kongen i statsråd kan bestemme at opplysningene i disse registrene også skal kunne sammenstilles med opplysninger i *Folkeregisteret* eller andre registre.

§ 24 tredje ledd første punktum skal lyde:

Når det er nødvendig for å vurdere innsyn, kan den databehandlingsansvarlige innhente personopplysninger fra *Folkeregisteret*.

20. I lov 10. april 2015 nr. 17 om finansforetak og finanskonsern gjøres følgende endring:

§ 16-2 nytt femte ledd skal lyde:

(5) Et finansforetak kan begjære utlevert fra Folkeregistret opplysning om ektefelle, barn og foreldre. Folkeregistermyndigheten kan, uten hinder av taushetsplikt, utlevere opplysningen når det er nødvendig for utførelsen av oppgaver etter denne lov.

Nåværende femte ledd blir nytt sjette ledd.

21. I lov 27. mai 2016 nr. 14 om skatteforvaltning gjøres følgende endring:

§ 10-5 annet ledd bokstav h og ny bokstav i skal lyde:

- h) tollmyndighetene gi opplysninger om vareførselen til og fra landet av betydning for skattemyndighetenes fastsetting av skatt ved innførsel*
- i) folkeregistermyndigheten etter krav fra skattemyndighetene gi opplysninger som er nødvendige for skattemyndighetenes fastsetting av skatt.*

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Det votes over lovens overskrift og loven i sin helhet.

V o t e r i n g :

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli ført opp til andre gangs behandling i et senere møte i Stortinget.

I sak nr. 3 foreligger det ikke noe voteringstema.

Sak nr. 4 [11:51:38]

Referat

1. (65) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Ingvild Kjerkol, Torgeir Micaelsen, Ruth Grung, Freddy de Ruiter og Tove Karoline Knutsen om gradvis innføring av tilbud om et enkelt skolemåltid, finansiert og begrunnet som et folkehelsetiltak (Dokument 8:18 S (2016–2017))

Enst.: Sendes helse- og omsorgskomiteen, som forelegger sitt utkast til innstilling for kirke-, utdannings- og forskningskomiteen til uttalelse før innstilling avgis.

2. (66) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Ruth Grung, Hadia Tajik, Kjersti Toppe, Martin Henriksen, Tone Merete Sønsterud, Marianne Aasen, Torgeir Micaelsen og Ingvild Kjerkol om en offensiv politikk for å øke antallet helsefagarbeidere (Dokument 8:19 S (2016–2017))

Enst.: Sendes helse- og omsorgskomiteen, som forelegger sitt utkast til innstilling for kirke-, utdannings- og forskningskomiteen til uttalelse før innstilling avgis.

Presidenten: Forlanger noen ordet før møtet heves? – Det har ikke skjedd. Møtet er hevet.

Møtet hevet kl. 11.53.